

Riikka Heinonen

VERTAISTUEN MERKITYS MUSIIKKIOPINNOISSA

Oulun ammattikorkeakoulun musiikinopiskelijoiden ja opettajien ajatuksia vertaistuesta sekä yhteishengestä

VERTAISTUEN MERKITYS MUSIIKKIOPINNOISSA

Oulun ammattikorkeakoulun musiikinopiskelijoiden ja opettajien ajatuksia vertaistuesta sekä yhteishengestä

Riikka Heinonen
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Musiikin tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Musiikin tutkinto-ohjelma, kirkkomusiikin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Riikka Heinonen

Opinnäytetyön nimi: Vertaistuen merkitys musiikkiopinnoissa. Oulun ammattikorkeakoulun musiikinopiskelijoiden ja opettajien ajatuksia vertaistuesta sekä yhteishengestä.

Työn ohjaaja: Jouko Tötterström

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi:

Sivumäärä: 41 + 2

Kevät 2018

Tässä opinnäytetyössä käsitellään musiikin opiskelua, vertaistukea ja yhteishenkeä sekä niiden liittymistä toisiinsa. Työn tarkoituksena on selvittää, miten Oulun ammattikorkeakoulun musiikin opiskelijat kokevat vertaistuen ja yhteishengen toteutuvan omissa opinnoissaan sekä millaisia näkemyksiä opettajilla näistä kahdesta asiasta on.

Opinnäytetyö koostuu tietoperustasta ja opiskelijoille sekä opettajille tehdyistä kyselyistä. Lähdeaineisto on kerätty muutamista kirjallisista lähteistä sekä useista nettilähteistä. Tietoperustassa käsitellään musiikin opiskelua ammattikorkeakoulussa, vertaistuen eri muotoja, sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitystä sekä ryhmän muodostumista. Molemmat kyselyt on toteutettu nettikyselyinä. Opiskelijakyselyyn vastasi 29 opiskelijaa ja opettajakyselyyn 8 opettajaa. Kyselyiden avulla pyrittiin selvittämään, miten vertaistuki näkyy musiikin opinnoissa, millainen vaikutus sillä on ollut opintoihin ja millainen yhteishenki kirkkomuusikoilla ja muilla musiikin opiskelijoilla on.

Opiskelijakyselyn tuloksista selvisi, että kaikki opiskelijat olivat saaneet vertaistukea opintojensa aikana, ja vertaistuki oli auttanut heitä merkittävästi. Sekä opettajien että opiskelijoiden mielestä kirkkomuusikoiden yhteishenki on ainutlaatuinen ja parempi kuin muiden musiikin opiskelijoiden. Kokonaisuudessaan musiikin opiskelijoiden yhteishenki on pääosin hyvä, mutta ei kovin yhtenäisen.

Kyselyn tuloksista selvisi, että opiskelijat ja opettajat toivoivat lisää yhteisiä projekteja, jotka yhdistäisivät koko musiikin osastoa. Esimerkiksi kamarikuoro toiminnan jatkaminen tai musiikin osaston yhteinen matka voisivat lisätä kokemusta yhteishengen toteutumisesta.

Hyvät ja toimivat ihmissuhteet ovat vertaistuen toteutumisen kannalta oleellisia. On tärkeää, että opiskelijat pystyvät jakamaan kokemuksiaan ja keskustelemaan niistä toisten opiskelijoiden ja myös opettajien kanssa.

Asiasanat: vertaistuki, yhteishenki, ryhmäytyminen, vuorovaikutus, opiskelu, kyselytutkimus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Music, Option of Church Music

Author: Riikka Heinonen

Title of thesis: The Significance of Peer Support in Music Studies. Students' and teachers' thoughts of peer support and community spirit.

Supervisor: Jouko Tötterstöm

Term and year when the thesis was submitted: spring 2018

Number of pages: 41+2

This thesis studied music studies, peer support and community spirit and combining them together. The aim of the thesis was to find out how music students at Oulu University of Applied Science experience the peer support and community spirit in their studies and how teachers see for these two issues.

The thesis consists of a theoretical part as well as student and teacher questionnaires. The source material have been collected from few literary sources and from several online sources. The framework deals with music studies at a university of applied sciences, different forms of peer support, the importance of social interaction and group formation. Both surveys have been conducted as online surveys. 29 students and 8 teachers answered the questionnaire. The questionnaires were used in order to find out how peer support can be seen in music studies, what impact it has had on the studies, and what kind of community spirit the church musicians and other music students have.

The results of this study showed that all students had received peer support during their studies, and peer support had significantly helped them. The opinions of both the teachers and the students were that church music students' community spirit is unique and better than other students. In general, music students' community spirit is mostly good but not very uniform.

Both the students and teachers hoped for more joint projects which would bring together the entire music department. For example, the continuation of chamber choir activity or a joint journey of the music department could increase the experience of the community spirit.

Good and working relationships are essential to the realization of peer support. It is important that students are able to share their experiences and discuss them with each other and also with the teachers.

Keywords: peer support, community spirit, grouping, interaction, studies

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	MUSIIKIN OPISKELU AMMATTIKORKEAKOULUSSA	8
	2.1 Yleistä musiikin opiskelusta	8
	2.2 Suoritettavat korkeakoulututkinnot	8
	2.2.1 Musiikkipedagogiksi opiskelu Oulun ammattikorkeakoulussa	9
	2.2.2 Kirkkomuusikoksi opiskelu Oulun ammattikorkeakoulussa	10
	2.3 Ohjaus- ja opiskelijapalvelut Oulun ammattikorkeakoulussa	11
3	VERTAISTUKI	13
	3.1 Vertaistoiminta	13
	3.2 Vertaistuen muodot	13
	3.3 Vertaiset ja vertaistukijat	14
	3.4 Vertaistuen merkitys	14
4	IHMINEN TARVITSEE TOISTA IHMISTÄ	15
	4.1 Sosiaaliset suhteet	15
	4.2 Sosiaalinen vuorovaikutus – puhumista ja kuuntelemista	16
	4.3 Sanallinen ja sanaton viestintä	18
	4.3.1 Sanallinen viestintä	18
	4.3.2 Sanaton viestintä	18
	4.4 Ystävät, kaverit, toverit	19
	4.5 Ryhmät ja ryhmäytyminen	20
5	KYSELY	22
	5.1 Kyselytutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	22
	5.2 Kyselyn laatiminen, toteutus ja aineiston analyysimenetelmät	22
	5.3 Kysymykset	24
	5.4 Kyselyiden purkaminen ja tulokset	24
	5.4.1 Opiskelijoiden vastaukset	25
	5.4.2 Opettajien vastaukset	33
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	35
	6.1 Johtopäätökset	35
	6.2 Pohdinta	37
	LÄHTEET	40

1 JOHDANTO

”Minulla on kahden viikon päästä pianotutkinto. Se pelottaa ja ahdistaa. Miten tulen ikinä selviämään siitä?”, pohti tutkintoon valmistuva opiskelija koulumme ruokalassa. Eräs opiskelija vastasi: ”Olen kokenut samanlaisia tunteita ja se oli todella pelottavaa.” Toinen opiskelija kuitenkin rohkaisi: ”Tiedän tunteen, mutta siitä voi selvitä. Ensimmäisenä sinun pitää muuttaa omaa ajattelutapaasi. Mieti joka päivä puolen tunnin ajan sitä tutkintoa. Ajattele, että selviät siitä. Teet parhaasi ja se riittää.” Pianotutkinnon tekijä: ”Kiitos, että jaoit oman kokemuksen. Tuo sanomasi on kyllä totta. Yritän tehdä parhaani. Ehkä selviän siitä tutkinnosta.”

Yllä oleva keskustelu käytiin koulun ruokalassa eräänä päivänä. Keskustelu jäi mieleeni ja palasin siihen uudelleen saman päivän iltana. Tajusin, että tässä on opinnäytetyön aihe. Vertaistuki, paras ensihoito omiin pulmiin ja ongelmiin. Vertaistuen merkitys omassa opiskelupolussa on ollut valtavan suuri. Voisi sanoa, että en tekisi tätä opinnäytetyötäni ilman opiskelutovereiden olemassaoloa. Toisen ihmisen vilpittömän halun tsemppata ja tukea on todella tärkeää. Miten ne lähimmät ihmiset voivat auttaa sinua ja toisaalta myös iloita onnistumisista?

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tutkia spontaanin vertaistuen merkitystä musiikin opiskelijoiden keskuudessa. Vertaistukea on tutkittu paljon, mutta tutkimus on keskittynyt enemmän järjestäytyneeseen vertaistukitoimintaan. On olemassa monia vertaistukiryhmiä, joissa aiheet ovat kohdistettu esimerkiksi jonkin sairauden tai uuden elämäntilanteen ympärille. Tässä opinnäytetyössä haluaisin nimenomaan keskittyä siihen ensimmäiseen ja helpoimpaan vertaistuen muotoon, spontaaniin vertaistukeen. Miten se ilmenee musiikin opiskelijoiden keskuudessa? Spontaanin vertaistukeen ei tarvita mitään erillistä paikkaa tai aikaa, vaan se voi tapahtua missä ja milloin vain. Koulun käytävällä, ruokalassa, koulumatkalla, yhteisissä illanvietoissa tai konserttireissussa.

Toinen opinnäytetyön teema vertaistuen lisäksi on yhteishenki. Mistä asioista yhteishenki koostuu? Mitä ryhmädynamiikka ja sosiaalinen vuorovaikutus tarkoittavat? Miten kirkkomuusikoiden yhteishenki on muodostunut sellaiseksi kuin se on ja mitkä asiat ylläpitävät sitä? Opinnäytetyöni on myös eräänlainen kiitos ja kunnianosoitus erityisesti opiskelutovereilleni sekä opettajille siitä, että he ovat olleet merkittäviä ihmisiä opintojeni eteenpäin viemisessä.

Opinnäytetyön kehitystehtävän toteutan nettikyselynä. Opiskelijat saavat muutamia avokysymyksiä vastattavakseen vertaistuen määritelmästä ja sen ilmenemisestä omissa opinnoissa. Lisäksi kyselyssä on spesifi kysymys kirkkomusiikoiden yhteishengestä. Miten kirkkomusiikin opiskelijat kuvailisivat sitä? Entä muut musiikin opiskelijat ja opettajat? Haluan esittää vertaistukeen sekä yhteishengen liittyviä kysymyksiä myös musiikin opettajille ja saada heidän ajatuksiaan sen merkityksestä opintoihin. Opiskelijoille tarkoitettu kysely lähetetään sähköpostitse koulumme musiikin opiskelijoille. Myös musiikin opettajille lähetetään kysely, jonka kysymykset ovat hieman eri tavoin muotoiltu ja niitä on myös vähemmän.

Opinnäytetyön tavoite on saada kerättyä opiskelutovereiden ajatuksia vertaistuen merkityksestä omiin opintoihinsa sekä saada konkreettisia tilanne-esimerkkejä spontaanista vertaistuesta. Tavoitteena on myös selvittää, mistä kirkkomusiikin opiskelijoiden ja toisaalta kaikkien musiikin opiskelijoiden yhteishenki koostuu ja onko niillä mahdollisesti jotain eroa.

Lähteinä aion käyttää nettilähteitä sekä kirjallisia lähteitä. Mielenkiintoisin nettilähde on Nyyti ry:n ylläpitämä sivusto, joka on keskittynyt opiskelijoiden mielenterveyttä edistäviin asioihin. Nyyti ry:n toiminnan periaatteena on mielen hyvinvoinnin ja opiskelun tukeminen sekä vahvistaminen (Nyyti ry. 2018d, viitattu 18.4.2018.) Toinen tärkeä nettilähde on Terveystieteiden tutkimuskeskuksen kotisivut, joissa on hyvin kuvailtu vertaistuen määritelmää ja sen eri muotoja. Kirjallisista lähteistä etsin perustietoja yhteishengen luomisesta ja esimerkiksi ryhmädynamiikan merkityksestä. Opinnäytetyön aiheen ympärille haluan myös nostaa sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä asioita, esimerkiksi kuuntelemisen taidon.

2 MUSIIKIN OPISKELU AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Opiskelua ammattikorkeakoulussa säätelee ammattikorkeakoululaki. Sen mukaan ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa korkeakouluopetusta, joka tähtää työelämään ja sen kehittämisen vaatimuksiin. Lisäksi koulutus tukee opiskelijan ammatillista kasvua ja antaa valmiudet ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014 1. 4 §).

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista. (Sama.)

2.1 Yleistä musiikin opiskelusta

Musiikin korkeakouluopetus toteutetaan ammattikorkeakouluissa sekä yliopistoissa. Yhdeksässä ammattikorkeakoulussa on mahdollista saada musiikin koulutusta eri suuntautumisvaihtoehdoissa. Opintoja voi suorittaa päivä- tai monimuotototeutuksena, erikoiskoulutuksena tai täydennyskoulutuksena. Opinnot tähtäävät AMK- ja YAMK -tutkintoihin. (Musiikinopetus Suomessa 2018, viitattu 18.4.2018.)

Työelämälähtöisyys ja käytännönläheisyys ovat ammattikorkeakouluopiskelun lähtökohta. Tavoitteena on kouluttaa monipuolisia ja korkeatasoisia musiikin ammattilaisia. Opintojen keskiössä on taiteellisen osaamisen lisäksi pedagogisten taitojen edistäminen. Työelämään orientoituminen tapahtuu opintojen alussa ja opiskelija on tietoinen työllistymismahdollisuuksistaan. Vaihtoon lähtemisen kautta opiskelijalla on mahdollisuus kartuttaa kansainvälistä osaamista. (Sama.)

2.2 Suoritettavat korkeakoulututkinnot

Musiikkipedagogi AMK -tutkinnon opintojen laajuus on 240 opintopistettä ja opintoaika 4 vuotta. Musiikkipedagogi voi toimia opetus-, ohjaus- ja asiantuntijatehtävissä suuntautumisensa (instrumenttipedagogi, musiikin perusteiden opettaja, kansanmusiikkipedagogi, musiikkiteknologian opet-

taja ja kuoronjohtaja) mukaan. Työpaikat ovat esimerkiksi musiikkileikkikouluissa, musiikkiopistoissa, konservatorioissa tai vapaan sivistystyön saralla. (Musiikinopetus Suomessa 2018, viitattu 18.4.2018.)

Muusikko AMK -tutkinnon opintojen laajuus on 240 opintopistettä ja opintoaika neljä vuotta. Muusikko voi toimia orkesteri- ja teatterimuusikkona, säestäjänä ja korrepetiittorina, kirkkomuusikkona evankelisluterilaisen kirkon palveluksessa (kouluttautuminen mahdollista vain ruotsinkielisessä koulutuksessa), laulajana soolo-, yhtye- ja kuorotehtävissä, pop-, jazz-, studio- ja tanssimuusikkona sekä säveltäjänä suuntautumisensa mukaan. (Sama.)

Muusikko YAMK- ja musiikkipedagogi YAMK -tutkintojen opintojen laajuus on 60 opintopistettä ja opiskeluaikaa yhdestä kahteen vuotta. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut saa pätevyden toimia vaativissa asiantuntija- ja kehittäjätehtävissä. Tutkinnon suorittanut voi työskennellä eri tehtävissä musiikkioppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa, vapaan sivistystyön piirissä ja/tai muusikkona suuntautumisensa mukaan. (Sama.)

2.2.1 Musiikkipedagogiksi opiskelu Oulun ammattikorkeakoulussa

Oulun ammattikorkeakoulussa opiskeltavaksi pääinstrumentiksi on mahdollista valita klassisen musiikin puolelta jokin seuraavista: laulu, piano, kitara, urut, huilu, oboe, klarinetti, fagotti, käyrätorvi, trumpetti, pasuuna, tuuba, lyömäsoittimet, viulu, alttoviulu, sello tai kontrabasso. Pop- ja jazzmusiikin puolella voi opiskella seuraavia instrumentteja: laulu, piano, sähkökitara, sähköbasso tai rummut. (Oulun ammattikorkeakoulu 2018a, viitattu 18.4.2018.)

Opintojen aikana opiskelija kehittyy luovaksi ja muutoskykyiseksi musiikin ammattilaiseksi. Itsenäisen taiteellisen näkemyksen muodostamiseen tarvittavien instrumenttitaitojen lisäksi tutkinto antaa kattavan musiikillisen yleissivistyksen. Projekteissa ja pedagogiaa vaativissa tilanteissa opiskelija oppii soveltamaan musiikillista osaamistaan. Kansallisten ja kansainvälisten verkostojen opit luovat mahdollisuuksia työelämään. Musiikkipedagogiopintojen lisäksi opiskelija saa valmiudet jatko-opintoihin sekä musiikkialan yrittäjyyteen. (Oulun ammattikorkeakoulu 2018b, viitattu 18.4.2018.)

Instrumenttiosaaminen on musiikkipedagogiopintojen keskiössä. Pääinstrumentin B-opinnoissa keskitytään instrumentin hallintaan sekä yhteismusisointiin. Oulun ammattikorkeakoulussa on mahdollista opiskella myös pääinstrumentin C-opintoja ja sen lisäksi sivuainetta, joka voi olla sivuinstrumentti, musiikinteoria tai musiikkiteknologia. Kamarimusiikki-, orkesterisoitto- ja/tai ensembleosaamisen kehittäminen ovat solististen valmiuksien ohella yksi osa musiikin opintoja. (Oulun ammattikorkeakoulu 2018b, viitattu 18.4.2018.)

Pedagogiset opinnot rakentuvat perusopintojen lisäksi työelämälähtöisistä harjoiteluista. Näiden opintojen laajuus on 60 opintopistettä. Opetusharjoittelut tehdään pääosin Oamkin oman harjoituskoulun sisällä. Pedagoginen projekti ja työelämäharjoittelu suositellaan suoritettavaksi oppilaitoksen ulkopuolella sekä yhteistyössä työelämän kanssa. (Sama.)

2.2.2 Kirkkomuusikoksi opiskelu Oulun ammattikorkeakoulussa

Kirkkomuusikot saavat laajan koulutuksen, jonka painotus on kanttorin käytännön valmiuksissa. Opiskelija voi valita pääinstrumentikseen urut, laulun tai kuoronjohdon. Lisäksi opinnoissa keskitytään liturgiseen musiikkiin ja kuorotoimintaan sekä seurakunnallisiin aineisiin. Opintoihin sisältyy kolme harjoittelujaksoa seurakunnassa: kahden viikon rippikouluharjoittelu, kolmen viikon seurantaharjoittelu, jossa tarkkaillaan ja havainnoidaan kanttorin työtä sekä osallistutaan oman harkinnan mukaan työtehtävien suunnitteluun ja toteuttamiseen, ja neljän viikon projektiharjoittelu, jossa opiskelija itse toimii kanttorina ja vastaa musiikin toteuttamisesta seurakunnan tilaisuuksissa. Opintoihin kuuluu myös opinnäytetyön tekeminen. Se voi olla joko taiteellinen työ, tutkielma tai kirjallinen tuote. Opetus on järjestetty yksilö- ja ryhmäopetuksena sekä verkkokursseina. Osan opinnoista voi suorittaa myös ulkomailla lähtemällä opiskelijavaihtoon. (Oulun ammattikorkeakoulu 2018d, viitattu 18.4.2018.)

Kirkkomuusikin koulutuksen lakkautumisen myötä Oulussa ei voi enää aloittaa kirkkomuusikon opintoja. Syksyllä 2016 aloittivat viimeiset tämän suuntautumisvaihtoehdon opiskelijat opintonsa. Kaikille aloittaneille kirkkomusiikin opiskelijoille on luvattu järjestää opetusta opintojen loppuun asti. Koulutuksen lakkauttaminen oli hämmentävä ja järkyttävä tieto kaikille opiskelijoille sekä myös opettajille.

Viimeisimmät aloittaneet opiskelijat ovat kokeneet epäreiluutta opintojen järjestämisestä. Opintoihin kuuluvien ryhmäaineiden, kuoronjohdon sekä soveltavien harjoitusten järjestäminen on aiheuttanut ongelmia. Uusia opiskelijoita ei ole enää otettu sisään, joten opiskelijaryhmät ovat pienentyneet. Soveltavat harjoitukset eli harjoitusjumalanpalvelukset, joissa opiskelijat toimivat kukin vuorollaan kanttorina, pappina ja kuorolaisena, ovat kärsineet eniten pienistä opiskelijaryhmistä. On hankala saada kuoroa kasaan, jos jokaisessa äänessä on vain yksi tai kaksi laulajaa. Syksyllä 2016 aloittaneet opiskelijat ovat joutuneet tiivistämään opintojaan, jotta ryhmäkoot pysyisivät toteutuksen kannalta järkevinä.

2.3 Ohjaus- ja opiskelijapalvelut Oulun ammattikorkeakoulussa

Oulun ammattikorkeakoulu tarjoaa opiskelijoilleen monia tukipalveluita. Ohjauspalveluiden tarkoitus on opiskelijoiden tukeminen ja auttaminen ammattikorkeakouluopinnoissa. Kokonaisvaltaisesta ohjaus-, neuvonta- ja tukipalveluista vastaa kampusopo. Hän on niiden opiskelijoiden tukena, joilla on erityisohjauksen tarpeita liittyen opintoaikatauluun, opintojen pitkittymiseen tai keskeyttämiseen. Kampusopo vastaa myös ensimmäisen vuoden opiskelijoiden perehdyttämisestä opiskeluun ja opiskeluympäristöön sekä järjestää tarvittaessa lukiseuloja ja yksilötestejä. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman ja urasuunnitelman rakentamisessa apuna ovat opettajatutorit, suuntautumisvaihtoehtovastaavat, tutkintovastaava ja vastuuopettajat. Näiden lisäksi opiskelijatutorit ovat apuna uusien opiskelijoiden ryhmäytymisessä ja sekä opastavat käytännön asioissa, opiskeluarkeen ja vapaa-aikaan liittyvissä asioissa. (Oulun ammattikorkeakoulu 2018c, viitattu 18.4.2018.)

Opintojen ohjaus on jaettu kolmeen osa-alueeseen, joita ovat oppimisen ja opiskelun ohjaus, ammatillisen kasvun ja urasuunnittelun ohjaus sekä persoonallisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen. Oppimisen ja opiskelun ohjaus keskittyy opiskeluprosessiin. Ohjauksessa pyritään opiskelijan vahvuuksien tunnistamiseen, kehittämishaasteiden ratkaisemiseen ja tukemiseen kaikissa opintojen vaiheissa. Urasuunnittelu- ja ammatillisen kasvun ohjauksessa vahvistetaan ammatti-identiteetin kehittymistä ja pohditaan sitä, miten opintoja voi hyödyntää tulevassa ammatissa. Kolmas osa-alue, persoonallisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen on opiskelijan koko elämäntilanteen huomiointamista ja psykososiaalisen kehityksen tukemista sekä ohjausta. (Sama.)

Lisäksi on olemassa Valtti-ryhmiä, joissa opiskeluelämää ja opintoihin liittyvistä asioista keskustellaan ryhmissä. Aiheet voivat liittyä ajankäyttöön, motivaatioon, opinnäytetyön tekemiseen, rästiin

jääneiden opintojen suorittamiseen, itsetuntemukseen, valmistumiseen ja työelämään siirtymiseen. Valtti-ryhmät tarjoavat myös henkilökohtaista ohjausta yllä oleviin asioihin liittyen. (Sama.) Valtti-ryhmien lisäksi on tarjolla apua esiintymisjännitykseen sekä ohjausta opinnäytetyön tekemiseen tutkielmatyöpajassa. Sinne voi mennä, jos tarvitsee apua esimerkiksi lähdeviitteisiin, Wordin asetuksiin tai englanninkielen abstractin kirjoittamiseen.

3 VERTAISTUKI

Vertaistuella tarkoitetaan tasa-arvoista vuorovaikutustilannetta, jossa ihmiset tukevat ja auttavat toisiaan. Vertaistuen tavoitteena on hyvinvoinnin ja jaksamisen tukeminen. Tärkeintä vertaistuessa on kuuntelemisen taito ja omien kokemusten jakaminen toisten sekä myös itsensä hyväksi riippumatta siitä, kuka vertainen on. (Kansalaisareena 2018, viitattu 18.4.2018.)

Vertaistuen tarve liitetään usein jonkun elämäntilanteen tai ongelman ympärille. Samankaltaiset elämäntilanteet ohjaavat ihmisiä jakamaan omia kokemuksiaan ja tietämystään toisia kunnioittavassa ilmapiirissä. Toisaalta vertaistuki voi olla myös ihmisen voimaantumisen ja muuttumisen lähtökohta. Vertaistuen avulla omien voimavarojen ja vahvuuksien löytäminen sekä tunnistaminen ovat helpompaa. Tämä ohjaa ihmistä ottamaan vastuuta omasta elämästään. (Huuskonen 2018, viitattu 18.4.2018.)

3.1 Vertaistoiminta

Vertaistoiminta on vapaaehtoisuuteen tai järjestäytyneeseen perustuvaa ihmisten keskinäistä apua ja tukea. Yhteenkuuluvuuden tunne sekä yhteiset kiinnostuksen kohteet ja samankaltaiset elämäntilanteet ovat toiminnan perusta. Toisen ihmisen kunnioittaminen ja luottamus sekä vastavuorisuus ja tasavertaisuus ovat keskeisiä arvoja toiminnassa. Kuten yllä jo on todettu, vertaistoiminnan tavoitteena on omien voimavarojen ja omatoimisuuden edistämisen lisäksi elämäntilanteen selvittäminen. (Kansalaisareena 2018, viitattu 18.4.2018.)

3.2 Vertaistuen muodot

Vertaistuki voi toteutua monenlaisissa ympäristöissä. Se voi olla kahdenkeskistä tukea, esimerkiksi vertaistukihenkilö -toimintaa tai toisaalta vertaistukiryhmässä tapahtuvaa kanssakäymistä, jonka ohjaajana voi toimia joku ryhmäläisistä, koulutettu ammattilainen tai vapaaehtoinen. Vertaistukea voi saada näiden ohjattujen keskusteluryhmien ja kahdenkeskisten tapaamisten lisäksi myös avoimissa kohtaamispaikoissa, toiminnallisissa ryhmissä ja internetin välityksellä. (Huuskonen 2018, viitattu 18.4.2018.)

Järjestäytyneiden vertaistukiryhmien ohella ei pidä unohtaa arjen satunnaisten kohtaamisten merkitystä ja spontaania vertaistukea. Näillä ehkä ensimmäisillä tukimuodoilla voi olla hyvin suuri merkitys ihmisen elämässä. Kohtaamiset arkielämässä voivat herätellä ihmistä oman ongelman edessä ja viedä kohti ratkaisua. Spontaani vertaistuki on ensiapua ihmisen ongelmiin.

3.3 Vertaiset ja vertaistukijat

Henkilöä, jolla on omia kokemuksia, joita jakaa itsensä ja toisten hyväksi, sekä halu kuunnella, kutsutaan vertaiseksi. Vertaistukija taas on henkilö, joka on itse selviytynyt omasta ongelmastaan tai on pidemmällä selviytymisprosessissa. Tällainen henkilö käyttää omia kokemuksiaan hyväksi auttaessaan ja tukiessaan toista henkilöä. Hyvin usein vertaistukija on koulutettu tehtävään ja tukisuhte on luottamuksellinen sekä perustuu sopimukseen. (Kansalaisareena 2018, viitattu 18.4.2018.) Vertaisten välinen vastavuoroisuus on tuen perusta, koska molemmat ovat saavat tukea mutta myös tarjoavat sitä (Terveyskylä 2018, viitattu 18.4.2018).

3.4 Vertaistuen merkitys

Vertaistuki tuo ihmiselle kokemuksen siitä, että hän ei ole yksin tilanteensa kanssa. Vertaistuen taustalla on ajatus siitä, että ei olekaan ainoa tämän asian kanssa kamppaileva, vaan muillakin on samanlaisia kokemuksia. Vertaistukisuhteissa kokemusten ja ajatusten vaihtamisen kautta tulee esille ihmisten tilanteiden ainutlaatuisuus ja erilaisuus. Uusien näkökulmien saaminen voi auttaa käsittelemään ongelmia. Erilaiset vaiheet vertaisten prosesseissa tuovat uutta perspektiiviä omaan tilanteeseen. Vertaistukisuhte on tärkeä käsittää nimenomaan ihmisten väliseksi tasa-arvoiseksi suhteeksi eikä asiakassuhteeksi. (Huuskonen 2018, viitattu 18.4.2018.)

Vertaistuen merkityksestä kertoo myös se, että sen kautta saa sisältöä elämään, yhdessä tekemiseen ja ystävyysuhteiden solmimiseen. Osallistujat saavat omiin tilanteisiinsa liittyvää informaatiota ja käytännön ohjeita, joiden avulla arjesta selviytymisestä tulee helpompaa. Kokemusten jakaminen ja läpikäyminen voi tuoda ihmiselle tunteen siitä, että hän voi vaikuttaa omaan asemaan yhteisössä. Vertaistuki voi johtaa parhaimmillaan voimaantumiseen yksilöiden ja ihmisryhmien sisällä. (Sama.)

4 IHMINEN TARVITSEE TOISTA IHMISTÄ

Ihminen elää harvoin yksin. Yleensä jokaisella on jonkinlainen suhde toiseen ihmiseen, joka voi olla perheenjäsen, kaveri, rakas, ystävä, sukulainen, koulu- tai harrastuskaveri. Tällaisia suhteita kutsutaan ihmissuhteiksi. Välittämisen, kiintymyksen, läheisyyden, ihastuksen, rakkauden, ystävyyden, vihan ja pettymyksen tunteet liittyvät vahvasti ihmissuhteisiin. (Väestöliitto, viitattu 18.4.2018.)

4.1 Sosiaaliset suhteet

”Arki sujuu paremmin, kun ei ole tunnetta siitä, että on yksin kaikkien asioidensa kanssa. Joskus tarvitsemme apua ja tukea muilta, joskus kaipaamme vain leppoisaa jutustelua. Sosiaaliset suhteemme ovat kullanarvoisia ja vaalimisen arvoisia.” (Nyyti ry 2018c, viitattu 18.4.2018).

Toiset ihmiset ovat tärkeässä roolissa meidän elämässämme. Jo vastasyntynyt lapsi tarvitsee muiden ihmisten hoivaa, rakkautta, huomiota ja opastusta selviytyäkseen sekä kehittyäkseen yhteiskunnan jäseneksi. Vastasyntyneellä on aivoissaan valmius sosiaalisesta ympäristöstä tulleiden viestien vastaanottamiseen aivotutkimuksen valossa. Varhaisessa vaiheessa muodostuneet kiintymyssuhteet muuntuvat pysyväksi aivotoiminnaksi aivoverkoston välityksellä. Terveeksi aikuiseksi kasvaminen tarvitsee aivotoiminnan ja tunne-elämän kehittymisen yhteispeliä. (Martelin, Hyyppä, Joutsenniemi & Nieminen 2009, viitattu 18.4.2018.)

Terveyden ja hyvinvoinnin kannalta muiden ihmisten antama tuki on välttämätöntä myös myöhemmissä elämänvaiheissa. Tuen luonne voi vaihdella henkisestä tuesta käytännön apuun sekä tietoon. Avun antajien määrällä ei ole merkitystä. Helpotusta voi tuoda jo yksi luotettava ihmissuhde. (Sama.)

Sosiaalinen verkosto muodostuu siitä, että ympärillä on itselle merkityksellisiä ihmisiä. Mahdollisimman monien ihmisten tunteminen tai uusien kontaktien luominen ei ole tärkeää. Jokainen muodostaa oman verkostonsa. Perheenjäsenet, opiskelutoverit tai harrastuksen parissa tunnetuksi tulleet voivat olla niitä merkityksellisiä ihmisiä. Toisaalta verkostossa voi olla myös naapureita tai kau-

pankassa, joillakin myös lemmikit kuuluvat tähän verkostoon. Yhtä ainoaa ja tavoiteltavaa sosiaalista verkostoa ei ole olemassa. Tärkeintä on, että verkostosta saa tukea ja apua silloin, kun sille on tarvetta. (Nyyti ry 2018b, viitattu 18.4.2018.)

Kuten tämän luvun alussa kerrottiin, toisen ihmisen tuki on tärkeää jokaisessa elämänvaiheessa. Sosiaalinen verkosto kuitenkin muuttuu tilanteista riippuen. Jos alussa tärkein henkilö on ollut äiti tai isä, koulua käydessä se voi olla luokkatoveri ja myöhemmin esimerkiksi työkaveri. Vaihtuvuus on hyvin luonnollista ja jotkut suhteet kestävät läpi elämän mutta toisilla suhteilla on ollut vain lyhyt aika elämässä. Suhteiden pituuksilla ei ole välttämättä väliä, sillä niiden merkitys voi olla kuitenkin yhtä tärkeä. (Sama.)

Uskallus sosiaalisten verkostojen hyödyntämiseen on avainasemassa vaikeiden tilanteiden kohdassa. Tärkeiden ihmisten kanssa voi purkaa mieltä painavia asioita ja ongelmia. Heidän antamansa konkreettinen apua ja myös myötätunnon osoittaminen voivat auttaa. (Sama.)

4.2 Sosiaalinen vuorovaikutus – puhumista ja kuuntelemista

Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa on kyse siitä, että vuorovaikutus on toistuvaa ja vastavuoroista sekä toimintaa liittyä odotuksia, jotka koskevat toisia ihmisiä. Myönteiset odotukset ja aiheet ovat erityisen merkityksellisiä hyvin onnistuneille ihmissuhteille. Vuorovaikutukseen liittyviä odotuksia on sekä ihmisellä itsellään että myös toisella osapuolella. Ihmisillä on siis jokin yleinen käsitys, miten tietynlaisissa tilanteissa tulee käyttäytyä. Esimerkiksi jokaisella on käsitys oman perheen sisäisistä käyttäytymismalleista sekä työpaikalla tai koulussa tapahtuvista tilanteista ja vaikkapa siitä, miten kadulla kohdataan toisia ihmisiä. (Laine 2005, 140.)

Laineen mukaan valmiit käyttäytymismallit ja odotukset helpottavat vuorovaikutustilanteita, kun toimitaan suurin piirtein tarkoituksen mukaisella ja ennustettavalla tavalla. Ihmiset toimivat rutiinimaisesti sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa aiemmin kohtaamiensa kokemusten kautta. Erityisesti läheisissä vuorovaikutussuhteissa odotetaan toisen huomioon ottamista enemmän kuin vieraiden ihmisten kanssa. Vuorovaikutussuhteisiin liittyvät odotukset ja normit vaihtelevat kulttuurien välillä, minkä takia ihminen voi kokea olevansa epävarma sellaisissa tilanteissa. (2005, 140.)

Muihin kohdistuvien odotuksien sekä minäkäsityksen lisäksi ihmisten vuorovaikutussuhteisiin liittyvät ihmisen omat erilaiset sosiaaliset tarpeensa ja tavoitteensa. Tarpeet ja tavoitteet liittyvät usein vastakkaiseen osapuoleen, ei ihmiseen itseensä. Jokainen yrittää vaikuttaa toisiin ihmisiin siten, että he toimisivat omien odotuksien mukaisesti. Tällaisen tietoisien toiminnan taustalla voi olla tarve saada hyväksyntää ja arvostusta toisilta, mikä voi olla kuitenkin tiedostamatonta. Perheenjäsenten lisäksi ystävien ja tovereiden merkitys on tärkeä, jotta sosiaaliset ja emotionaaliset tarpeet täyttyvät. Ystävyyssuhteet voivat olla niitä kaikkein merkityksellisimpiä ihmissuhteita. (Laine 2005, 140.)

Luonteeltaan vuorovaikutus on monimutkainen prosessi. Se on tapahtumaketju, joka on jatkuvassa muutoksen tilassa eikä sillä ole välttämättä alkua tai loppua. Vuorovaikutuksesta tekee yhteistoiminnallista se, että kuuntelija ja puhuja vaikuttavat toisiinsa. (Kielijelppi 2018c, viitattu 18.4.2018.)

Vuorovaikutuksen tärkeä osa on kuunteleminen. Kaikki kuuleminen ei ole kuuntelemista, todetaan Helsingin yliopiston Kielikeskuksen äidinkielen viestintäopetuksen palveluyksikön ylläpitämällä Kielijelppi -sivustolla. Fyysisesti kuuleminen on tapahtuma, jossa korva vastaanottaa ääniaaltoja. Kuunteleminen sen sijaan on tahdonalaista toimintaa ja kuuntelija päättää kuuntelemisesta. Kuunteleminen aktiivisesti on yhtä vaativaa kuin puhuminen. Puheviestintätaitojen osa-alueena kuuntelemisen taito on keskeinen, sillä onnistunut vuorovaikutus edellyttää puhumisen lisäksi myös kykyä kuunnella. Ryhmän jäsenien keskinäinen ymmärrys johtuu esimerkiksi siitä, miten jäsenet kuuntelevat ja reagoivat kuulemaansa. Heikko kuuntelemisen taito tulee ilmi silloin, kun annettujen ohjeiden perusteella kuulijan pitäisi toimia tietyllä tavalla ja hän ei siihen kykenekään. Epäolennaisten kommenttien antaminen tai samojen kysymysten toistaminen voivat paljastaa myös puutteellisen kuuntelutaidon. (Sama.)

Tehokas kuunteleminen on arvioivaa ja erittelevää. Hyvä kuuntelija osaa ymmärtää ja tulkita viestiä, arvioida kuulemaansa sekä tehdä sen pohjalta yhteenvetoja ja johtopäätöksiä. Hän osaa erottaa olennaisen epäolennaisesta ja faktatiedon puhujan henkilökohtaisista mielipiteistä. Tehokkaaseen kuuntelemiseen kuuluu myös taito seurata sisällön rakentumista, ymmärtää puheessa esitettävien asioiden välisiä suhteita ja muistaa myös jälkeensä, mistä on puhuttu. (Sama.)

Kuuntelemisen taito on tärkeä osa myös sanatonta viestintää. Nyökkäilemällä, katsekontaktilla ja pienellä kommentoinnilla ("mmm", "niin", "joo") kuuntelija antaa puhujalle minimipalautetta, joka osoittaa kuuntelijan kuuntelevan puhujaa. (Sama.)

4.3 Sanallinen ja sanaton viestintä

Seuraavissa alaluvuissa on esitelty sanallisen ja sanattoman viestinnän piirteitä. ”Viestintään kuuluu sekä varsinaisia merkityksiä että lisämerkityksiä. Joskus sanoja käytetään niin, että lisämerkitykset – ikään kuin rivin välistä luettavat merkitykset – ovat tärkeämpiä kuin varsinaiset merkitykset.”, toteaa Kauppila. (2005, 25.)

4.3.1 Sanallinen viestintä

Sanallinen eli verbaalinen viestintä tarkoittaa sosiaalisissa tilanteissa puhumista tai esittämistä. (Kauppila 2005, 19). Puheviestinnän näkökulmasta puhetta voidaan tutkia merkityksien, ilmaisun, informaation, havainnoinnin ja vivahteiden kautta. Puheen tyyli ja virallisuusaste vaihtelevat tilanteesta riippuen. (Kielijelppi 2018b, viitattu 18.4.2018). Tilanteiden ja paikkojen merkitystä vuorovaikutustilanteessa kutsutaan kontekstiksi. (Kauppila 2005, 20).

Verbaalinen viestintä voidaan jakaa puhekieleen ja kirjakieleen. Puhekieli on arkipäiväistä puhetilanteessa syntyvää kieltä ja sen tarkoitus on, että puhuja saa asiansa ilmaistuksi niin, että vastaanottaja ymmärtää sen. Kirjakieli on huoliteltua yleiskieltä, jonka kautta ihminen välittää viestinsä ilman lähettäjän ja vastaanottajan välistä vuorovaikutusta. Nämä kaksi kielen muotoa ovat hyvin erilaisia viestintätapoja. Vuorovaikutustilanteessa keskustelijoilla on mahdollisuus suoraan palautteenantoon, jolloin viestijät voivat kysyä, tarkentaa ja ohjailia dialogin kulkua. Puhekielessä yksinkertaiset lauserakenteet ja lyhennetyt sanat ovat tavallisia. Murre, jonkun alueen tyypillinen puhe-tapa, sekä slangit, iän tai ammattin vaikutuksesta muodostunut puhekieli, tuovat oman lisänsä sanalliseen vuorovaikutustilanteeseen. (Kielijelppi 2018b, viitattu 18.4.2018.)

4.3.2 Sanaton viestintä

Nonverbaalinen eli sanaton viestintä tarkoittaa ei-kielellistä ulottuvuutta, joka koostuu ilmeistä, eleistä, kehon asennoista ja äänensävyistä. (Kielijelppi 2018a, viitattu 18.4.2018). Kauppila toteaa ihmisten eleiden ja ilmeiden paljastavan ihmisestä enemmän kuin hänen sanansa (2005, 33). Sanaton viestintä voidaan jakaa seitsemään viestinnän merkkijärjestelmään. Ensimmäinen, kinesiikka on kehonkielellä tapahtuvaa viestintää. Se voi tapahtua myös kasvonilmeiden tai silmien välityk-

sellä. Tätä osa-aluetta pidetään usein kaikista rikkaimpana sanattoman viestinnän keinoista. Puhetempo, äänenvoimakkuus ja -korkeus, äänen laadulliset piirteet, painotusten ja taukojen käyttäminen puheen jaksottamisessa ovat esimerkkejä puheen paralingvistisistä piirteistä. Niiden avulla vaikutetaan siihen, miten jotakin sanotaan. Osa-alueet kolme ja neljä, proksemiikka ja haptiikka liittyvät fyysiseen kontaktiin. Proksemiikka tarkoittaa esimerkiksi sitä, miten henkilö asettuu tiettyyn tilaan ja millaiselle etäisyydelle muihin ihmisiin nähden. Haptiikka on koskettamalla viestimistä esimerkiksi halaamalla, kätelemällä tai koskettamalla toista ihmistä. Viidennellä osa-alueella, kromemiikalla, tarkoitetaan ajankäyttöä ja ajanhallintaa puhetilanteessa. Viimeiset osa-alueet liittyvät staattiseen nonverbaaliseen viestintään. Henkilön fyysinen koko tai sukupuoli voivat vaikuttaa vuorovaikutustilanteessa ennakoasetelmiin ja tulkintoihin tuntemattomasta keskustelukumppanista. Artefakteilla tarkoitetaan henkilön vaatetusta, koruja tai kosmetiikan käyttöä. (Kielijelppi 2018a, viitattu 18.4.2018.)

4.4 Ystävät, kaverit, toverit

Yleisesti ajatellaan, että kaikilla ihmisillä on tarve läheiseen ystävyyteen eli toisen ihmisen kiintymykseen. Ystävyys on läheinen ja vastavuoroinen suhde toiseen ihmiseen. Ystävyyteen liitettäviä tunteita ovat luottamus, rehellisyys, yhteenkuuluvuus ja samaistuminen. Henkilökohtaisten ajatusten, tunteiden ja persoonallisuuspiirteiden tunteminen ovat ystävyyteen kuuluvia läheisyyden piirteitä. (Laine 2005, 144.)

Laineen mukaan ystävydessä on kyse sosiaalisesta ja emotionaalisesta siteestä, joka tuottaa positiivisia tunteita. Omien kokemusten ja ajatusten, olivatpa ne sitten hyviä tai huonoja, pelkojen, huolien ja ongelmien jakaminen ovat ystävyden tunnuspiirteitä. Tämä edellyttää molemminpuolista hyväksyntää, arvostusta ja kunnioittamista. Ymmärretyksi tuleminen koetaan tärkeäksi asiaksi ystävydessä. On hyvä huomata, että ystävyysuhteen erottaa rakkaussuhteesta varsinainen rakkauden tunne tai eroottisen vetovoima. (2005, 144.)

Kahden ihmisen välisen kiinteän ystävyysuhteen ohella ihmisellä voi olla myös kolmen tai useamman henkilön välisiä suhteita. Yleensä kahdenkeskinen suhde on kuitenkin näitä voimakkaampi ja läheisempi. Ihmisten välisissä ystävyysuhteissa kiintymyksen, läheisyyden, yhteenkuuluvuuden ja sitoutumisen tunne ja aste vaihtelevat. (Laine 2005, 144.) ”Kaveri voi olla kuka tahansa, jonka

kanssa on hyvä olla ja haluaa olla tavalla tai toisella yhteydessä. Usein riittää, että kaverin kanssa on joitakin yhteisiä kiinnostuksenkohteita tai puheenaiheita.” (Nyyti ry 2018a, viitattu 18.4.2018).

Toisaalta myös muun sosiaalisen verkoston muodostavat kaverit ja toverit ovat tärkeitä ihmisille. Sosiaalisen verkoston sisällä ihminen voi tuntea kuuluvansa johonkin ryhmään, tehdä sosiaalisia vertailuja ja saada toisten hyväksyntää ja ymmärrystä. Kaverisuhteilla tarkoitetaan ihmisiä, jotka hakeutuvat toistensa seuraan, ja niihin liittyy myös myönteinen asenne, mutta ei emotionaalisesti vahvaa sidettä tai henkilökohtaista luottamuksen ja välittämisen tunnetta. Toveruus on käsite, joka tarkoittaa samassa asemassa olevia ja jollakin tavalla yhteenkuuluvia ihmisiä, esimerkiksi opiskelutai työtovereita. (Laine 2005, 144–146.)

Monissa yhteisöissä toimiessaan ihminen tapaa toisia ihmisiä ja tutustuu heihin. Sosiaaliset verkostot ja vähitellen rakentuvat läheisyydeltään eriasteiset ihmissuhteet muodostuvat erilaisissa toimintaympäristöissä. Yleensä kaikkiin ihmisiin ei synny erityisiä tunnesiteitä ja he jäävät ystäviä sekä kavereita etäisemmiksi, vaikka heihin suhtauduttaisiin ystävällisesti. Liukuva raja ystävyuden, kavereuden ja toveruuden välillä on hyvin tavallista. Ystävyysuhteet voivat etääntyä kaveri- tai toverisuhteiksi. Toisaalta etäisemmistä suhteista voi tulla läheisempiä ystävyysuhteita. (Laine 2005, 144–146.) ”Erilaiset kaverisuhteet rikastuttavat ja avartavat omaa maailmankuvaa.” (Nyyti ry 2018a, viitattu 18.4.2018).

4.5 Ryhmät ja ryhmäytyminen

Laineen mukaan ihmiset kuuluvat yleensä monenlaisiin pienryhmiin, perheeseen, kaveriporukkaan tai koululuokkaan sekä laajempiin kollektiivisiin ryhmiin, kuten yhteiskuntaryhmään, kouluyhteisöön tai poliittiseen puolueeseen. Kuten yllä jo mainittiin, ryhmällä on yhteinen tavoite tai päämäärä ja ryhmän jäsenet tuntevat kuuluvansa siihen sekä ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Tavoitteet voivat olla tarkoin määriteltyjä tai hyvin epämääräisiä. Esimerkiksi koulussa ryhmän muodostavien oppilaiden tavoitteena on opetussuunnitelman mukaan eteneminen. Harrastusporukan tavoite on yleensä rentoutuminen tai viihtyminen. Selkeät rooli- tai tehtäväjaot ovat tyypillisiä ryhmän toiminnan kannalta. Ryhmän kehittyessä ja olemassa oloajan pidentyessä alkaa muodostua yhteisiä toiminta- ja ajatusmalleja. (2005, 186.)

Ryhmän määrittely ei ole aina helppoa. ”Kuinka iso tai pieni ryhmä voi olla? Kuinka kiinteä ryhmän tulee olla?”, pohtii Kauppila (2005, 85.) Ryhmän kiinteys eli koheesio tarkoittaa sitä, että ryhmän kaikki jäsenet tuntevat vetovoimaa ryhmää kohtaan, yhteenkuuluvuuden tunnetta. Joku toinen voi kokea tätä tunnetta enemmän kuin toinen ryhmän jäsen. Vahvan koheesio kauden jäsenet sitoutuvat vahvasti toisiin jäseniin sekä ryhmään ja osallistuvat sen toimintaan aktiivisesti. Vastaavasti heikon koheesio seurauksena osallistuminen, yhteenkuuluvuuden tunne ja sitoutuminen ovat vähäisiä. (Laine 2005, 190–191.)

Ryhmäytyminen on prosessi, jonka keskiössä on ryhmän jäsenten tunteminen, vuorovaikutus, luottamus ja viihtyvyys. Ryhmän jäseniin tutustuminen on ryhmäytymisen ensimmäinen tehtävä. Ryhmäytyminen on aikaa vievää, mutta se johtaa lopulta luottamuksellisen ilmapiirin ja yhteistoiminnan rakentamiseen. (Euroopan unioni, Ryhmäytämispöytäkirja, viitattu 18.4.2018.)

Yhteishenki on yhteenkuuluvuutta, yhteistyötä ylläpitävä henki, todetaan sanakirjassa (Suomisanakirja 2018, viitattu 18.4.2018). Yhteishenkeä voidaan kuvailla myös me-hengeksi. On siis olemassa jokin ryhmä, johon henkilö kokee kuuluvansa. Ihmisjoukolla, joka kokee yhteenkuuluvuuden tunnetta, on yleensä jokin yhteinen kokemus, päämäärä tai tehtävä. (Laine 2005, 186.) Yhteishenki ei ole pysyvää, vaan siitä täytyy pitää huolta. Ylläpitämiseen tarvitaan vuorovaikutustaitoja, joustavuutta ja kompromissien tekemistä.

5 KYSELY

Tässä luvussa on eritelty opinnäytetyön kehittämistehtävään liittyviä asioita. Ensimmäiseksi käsitellään kyselytutkimuksen tarkoitusta ja tavoitteita. Sitten esitellään kyselyn toteuttamistapoja sekä aineiston analyysimenetelmiä. Viimeisessä luvussa käydään läpi kyselyiden kysymykset.

5.1 Kyselytutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyöni kehittämistehtäväksi laadin kaksi kyselyä (liitteet 1 ja 2), joilla halusin kerätä opiskelijoiden ja opettajien ajatuksia sekä esimerkkejä vertaistuen ja yhteishengen toteutumisesta musiikin opinnoissa Oulun ammattikorkeakoulussa. Omien, hyvien ja huonojen, vertaistukikokemusten kautta halusin selvittää, miten muut opiskelijatoverit ovat kokeneet vertaistuen toteutuneen heidän opinnoissaan. Ovatko he saaneet riittävästi vertaistukea, millaisissa tilanteissa he ovat sitä tarvinneet ja saaneet vai ovatko he kokeneet jääneensä ilman vertaistukea? Kyselyn tarkoitus oli myös selvittää kirkkomuusikoiden sekä muiden musiikin opiskelijoiden yhteishengen ilmenemistä. Halusin saada myös opettajien näkökulmaa siihen, miten vertaistuki heidän mielestään näkyy opinnoissa ja millaisena he kokevat oman paikkansa vertaistukijana sekä miten heidän mielestään kirkkomusiikin ja musiikin opiskelijoiden yhteishenki toteutuu.

5.2 Kyselyn laatiminen, toteutus ja aineiston analyysimenetelmät

Kyselytutkimus on hyvä metodi, jos tavoitteena on selvittää ihmisten ajatuksia, tunteita, kokemuksia ja uskomuksia. Kysymyksiä laatimisessa pitää olla huolellinen, jotta ne luovat perustan onnistuneelle tutkimukselle. Selkeä ulkoasu, looginen kysymysten eteneminen ja tarvittaessa vastausohjeet helpottavat kyselyyn vastaamista. On hyvä huomata, että vastaaja ei välttämättä ajattele samalla tavalla kuin kyselyn laatija. Tämä voi johtaa tuloksien vääristymiseen. Lomaketta laatiessa kannattaa laittaa helpot kysymykset alkuun ja vaikeammat loppuun. (Hiltunen 2018, viitattu 18.4.2018.)

Kyselytutkimuksella on helppo saada laaja tutkimusaineisto. Aineiston analysointi on helppoa, kun kysely on suunniteltu huolellisesti. Kyselyn etu on myös se, että tutkija ei vaikuta vastauksiin olemuksellaan ja läsnäolollaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195.) Kysymyksiä voi esittää

runsaasti, erityisesti silloin kun vastausvaihtoehdot ovat valmiina. (Hiltunen 2018, viitattu 18.4.2018). Kyselytutkimuksen ongelmaksi voi muodostua vastaajien suhtautuminen kyselyyn, miten vakavasti he sen ottavat ja vastaavatko totuudenmukaisesti ja huolellisesti. Kyselyn laatiminen vie aikaa ja usein vastaamisprosentti voi jäädä alhaiseksi. Lomaketta voi joutua lähettämään uudelleen ja muistuttamaan sen olemassa olosta. (Hirsjärvi ym. 2009, 195–196.)

Kysely on tehty Webropol-ohjelmalla. Opiskelijakysely oli avoinna 22.2–16.3. sekä 29.3–11.4.2018 ja opettajien kysely 12.3–11.4.2018. Lähetin molemmat kyselyyn johtavan linkit koulun sähköpostin kautta. Sähköpostitse tavoitin 158 opiskelijaa ja 12 opettajaa. Alun perin aion tutkia pelkästään klassisten sekä kirkkomusiikin opiskelijoiden kokemuksia, mutta myöhemmin liitin kyselyyn myös pop- ja jazzopiskelijat, jotta saisin kokonaiskuvan kaikkien musiikin opiskelijoiden kokemuksista. Tästä johtuen opiskelijakysely oli kahdesti avoinna.

Aineiston analysoinnissa olen hyödyntänyt sekä kvalitatiivisia eli laadullisia että kvantitatiivisia eli määrällisiä analyysimenetelmiä. Laadullisista menetelmistä olen käyttänyt aineiston tyypittelyä, teemoittelua ja luokittelua. Saaranen-Kauppinen & Puusniekan (2006, viitattu 18.4.2018) mukaan tyypittely on tyypillisten asioiden kokoamista ja tiivistämistä havainnollisiin tyypeihin. ”Tyypittelyssä eri teemojen sisältä etsitään yhteisiä ominaisuuksia ja muodostetaan näistä eräänlainen yleistyminen, tyyppiesimerkki.” Tyyppien kuvaamisessa apuna voi käyttää myös sitaatteja. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018, viitattu 18.4.2018.)

Teemoittelu on keskeisten aiheiden muodostamista yhdistävien tai erottavien seikkojen avulla. Teemoittelun apuna voi käyttää koodausta ja kvantifointia. Koodauksella tarkoitetaan aineistoon tehtyjä merkintöjä tai luokitteluja esimerkiksi alleviivaamalla tai numeroimalla tekstiä. Värikoodit helpottavat aineiston lukemista, kun tietyt asiat on merkitty samalla värillä. Kvantifointi on asioiden ilmaisemista numeerisesti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2018, viitattu 18.4.2018.)

Luokittelussa voidaan hyödyntää sekä määrällisen että laadullisen analyysin keinoja. Kohdejoukon koostumusta kuvaavien ja selvittävien jäsenyyksien ja ryhmittelyyn avulla voidaan muodostaa erilaisia luokitteluja. Eri luokat jakavat jonkin tietyn ominaisuuden tai niiden ominaisuudet muistuttavat toisiaan. (Jyväskylän yliopisto 2018, viitattu 18.4.2018.)

5.3 Kysymykset

Opiskelijoiden kyselyssä kysymyksiä oli yhteensä 11. Ensimmäisessä kysymyksessä pyydettiin kuvailemaan musiikin opiskelua ammattikorkeakoulussa ja kertomaan mitkä asiat ovat helppoja ja mitkä vaikeita. Kysymykset 2–6 liittyivät vertaistuen määritelmään sekä vertaistukikokemuksiin musiikin opinnoissa. Kysymyksissä seitsemän ja kahdeksan opiskelijoita pyydettiin määrittelemään yhteishenki ja kuvailemaan, miten se muodostuu. Yhdeksännessä kysymyksessä kysyttiin Oamkin kirkkomusiikin opiskelijoiden yhteishengen toteutumista. Kymmenes kysymys koski kaikkien musiikin opiskelijoiden yhteishengen ilmenemistä. Viimeinen kysymys oli vapaa sana, johon sai jättää kyselyyn liittyviä kommentteja ja huomioita sekä aiheeseen liittyviä muita ajatuksia ja ideoita.

Opettajien kyselyssä oli kuusi kohtaa. Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin, millainen merkitys opiskelijoiden keskinäisellä vertaistuellalla on musiikin opinnoissa. Toinen kysymys liittyi vertaistuen toteutumiseen musiikin opinnoissa. Kolmannessa kysymyksessä selvitettiin, millainen opettajan oma rooli on vertaistukijana. Kysymykset neljä ja viisi olivat samat kuin opiskelijoiden kyselyn kysymykset yhdeksän (kirkkomusiikin opiskelijoiden yhteishenki) ja kymmenen (musiikin opiskelijoiden yhteishenki). Kuudennessa kysymyksessä sai jättää palautetta ja lisähuomioita aiheesta tai kyselystä.

5.4 Kyselyiden purkaminen ja tulokset

Muutin molempien kyselyiden vastaukset Word-tiedostoksi ja tulostin ne paperiversioiksi, jotta niihin olisi helppo tehdä merkintöjä, värikoodeja ja huomautuksia. Jokainen kysymys oli koottu yhdelle tai kahdelle paperille, mikä helpotti asioiden tutkimista ja havainnoimista. Yhdellä silmäyksellä saattoi havaita, kuinka monta kertaa jokin termi esiintyi vastauksissa. Kävin jokaisen kysymyksen huolellisesti läpi ja tein kaikista selkeät yhteenvedot erillisille papereille. Molempien kyselyiden tulokset esitellään kysymys kerrallaan.

Opiskelijakyselyyn vastasi 29 henkilöä, joista 15 oli kirkkomusiikin opiskelijoita ja 14 muita musiikin opiskelijoita. Opettajien kyselyyn vastasi 8 opettajaa. Vastausprosentti opiskelijakyselyssä oli 18,4 % ja opettajien kyselyssä 67 %. Opiskelijakyselyn kysymyksiin 1–3, 5–7, 9 ja 10 vastasi kaikki 29 opiskelijaa. Kysymyksiin 4 ja 8 vastasi 28 opiskelijaa sekä kysymykseen 11 vastasi 13 opiskelijaa.

Opettajien kyselyssä kysymyksiin 1, 4 ja 5 vastasi kahdeksan opettajaa ja kysymyksiin 2 ja 3 vastasi seitsemän opettajaa ja kysymykseen 6 tuli kuusi vastausta.

5.4.1 Opiskelijoiden vastaukset

1. Miten kuvailisit musiikin opiskelua ammattikorkeakoulussa?

Ensimmäisessä kysymyksessä pyysin opiskelijoita kuvailemaan musiikin opiskelua ammattikorkeakoulussa. Yleisesti musiikin opiskelua koskevista kuvauksista oli löydettävissä kaksi ääripäätä. Toinen puoli koki kaiken opiskeluun liittyvän hankalaksi. Eräs opiskelija kertoi musiikin opiskelun kokonaisuudessaan vaativan opiskelijalta paljon ja hän ei tiennyt, onko helppoja asioita ollut ollenkaan. ”Kaikki opiskeluun liittyvät asiat ovat vaatineet ponnisteluja”, totesi toinen opiskelija. Myös kolmesta muusta vastauksesta oli löydettävissä samoja piirteitä. Toinen ääripää oli kokenut musiikin opiskelun yleisesti mukavana ja heidän opintonsa olivat sujuneet suurin piirtein ongelmitta. Yksi vastaajista oli kokenut kaiken juuri sopivaksi omalle kohdalleen ja ei ollut kokenut tarvetta suurempaan ponnisteluun. Kolmen opiskelijan mielestä musiikin opiskelu on helppoa. Yksi vastaaja totesi, ettei osaa sanoa, mikä olisi ollut helppoa tai vaikeaa, koska kaikissa asioissa on omat haasteensa ja helppoutensa.

Jaoin vastauksissa ilmenneet opinnot kahteen ryhmään, helppoihin ja haastavaksi koettuihin. Helpoiksi opinnoiksi opiskelijat olivat kokeneet instrumenttiopinnot (4 vastaajaa), yhteiset luennot (3 vastaajaa), teoriaopinnot (3 vastaajaa), Muusikon kehonhuolto -kurssin (2 vastaajaa) ja kirkolliset aineet (2 vastaajaa). Myös periodiluonteiset kurssit ja projektit sekä pedagogiikka, historia ja esiintymisvalmennus olivat vaatineet vähemmän työtä. ”Kurssit, joista ei saa arvosanaa aiheuttavat vähemmän stressiä”, totesi eräs opiskelija. Muusikon kehonhuolto, esiintymisvalmennus ja periodiluonteiset kurssit ovat esimerkkejä tällaisista kursseista.

Haastavimpia opintoja olivat opiskelijoiden mielestä teoriaopinnot (7 vastaajaa), kielet (4 vastaajaa) ja historia (2 vastaajaa). Harjoitteluun motivoitumisen koki haastavaksi kolme opiskelijaa. Myös yleisesti harjoittelu koettiin energiaa vieväksi (4 vastaajaa). ”Ponnistelua vaatii itsenäinen, kurinalainen harjoittelu niin monen instrumentin osalta ja tietoisuus siitä, että siltikään ei ole ikinä harjoitellut tarpeeksi hyvin.”, ”Säännöllinen harjoittelu vie voimia.” Ajankäyttö ja monen asian yhtäaikai-

nen hallitseminen on ollut haastavaa muutamille opiskelijoille. Esimerkiksi kirkkomusiikkia opiskelevilla on viisi yksityistuntia viikossa. Yksittäiset opiskelijat kokivat haasteita pää- tai sivuinstrumenttiopinnoissa (liturginen soitto, improvisaatio, piano). Kahdelle opiskelijalle opintojen kasaaminen oli tuottanut ongelmia. Myös opinnäytetyön kirjoittaminen sekä tutkinnot olivat vaatineet ponnisteluja. Pari opiskelijaa kuvaili muusikoksi kasvamisen vaikeutta seuraavasti: ”Haastavinta on oma sisäinen prosessi, jonka musiikin opiskelu väistämättä herättää.” sekä ”Vaikeinta panna itsensä likoon kaikkien nähden, vapautua muusikkona.”

2. Mitä vertaistuki sinun mielestäsi tarkoittaa?

Toisessa kysymyksessä halusin selvittää, miten opiskelijat ymmärtävät käsitteen vertaistuki. 69 % kyselyyn vastanneista kuvaili vertaistuen olevan samassa tilanteessa, samanlaisten ongelmien tai elämäntilanteen kanssa olevien ihmisten kanssakäymistä. Vertaistuen koettiin olevan myös uusien näkökulmien, neuvojen, ohjeiden ja vinkkien antamista. Sanat apu ja tuki mainittiin yhdessätoista vastauksessa. Viidessä vastauksessa todettiin vertaistuen olevan ilojen ja surujen jakamista toisen ihmisen kanssa. Ymmärtäen kuunteleminen ja kuuntelemisen taito nousivat esille kuudessa vastauksessa. ”Vertaistuen pitää olla sitä, että toinen ihminen kuuntelee ja haluaa kuunnella, että tulee itse kuulluksi.”

Jotta vertaistuki toteutuisi, vuorovaikutustaitojen pitää olla hallussa. Kuuntelemisen taito on tärkeä osa ihmisten välistä viestintää. Toinen tärkeä vuorovaikutukseen liittyvä osa-alue, keskustelu- ja kommunikointitaidot, olivat kolmentoista kyselyyn vastanneen mielestä tärkeää vertaistuen toteutumisen kannalta. Joskus voi olla niin syvällä omissa ongelmissaan, että ei löydä itse vastausta. Yksi opiskelija kommentoikin: ”Ratkaisu voi olla johonkin ongelmaan hyvinkin arkipäiväinen, mutta sitä ei vain oma pää tajua aina. Kun sen sanoittaa joku kanssakumppani omin sanoin eri tavalla niin asia voi aueta hyvinkin helposti. Kannattaa avata oma suu ja pyytää apua, vinkkiä tms. aina kun siltä tuntuu.” Useat vastaajat painottivat toisten opiskelijoiden merkitystä vertaistukijoina. Vaikka tukea saisi läheisiltä ja ystäviltä, vain ne jotka opiskelevat tai ovat opiskelleet musiikkia ymmärtävät mitä se todellisuudessa vaatii, todettiin yhdessä vastauksessa.

3. Miten vertaistuki näkyy omissa musiikin opinnoissasi?

Kolmannessa kysymyksessä halusin vastauksen kysymykseen: Miten vertaistuki näkyy omissa opinnoissasi? Yli puolet vastaajista kertoi vertaistuen olevan keskustelua, juttelua ja ajatusten vaihtoa mieltä painavista asioista toisten opiskelijoiden kanssa. Kommunikointi tapahtuu pääosin koulun ruoka- ja kahvipöydässä. ”Vertaistuki on näkynyt ruokapöytäkeskusteluissa koulun ruokalassa, kun olen istunut muusikoiden pöydän ääreen ja siinä on puolin ja toisin vaihdettu kuulumisia”, kertoi eräs opiskelija. Huolia on jaettu myös opiskelijoiden WhatsApp-ryhmässä tai puhelinsoittojen välityksellä.

4. Oletko itse saanut vertaistukea opiskelutovereiltasi tai opettajilta ja millaisessa tilanteessa? Jos et koe saaneesi vertaistukea, mistä luulet sen johtuvan? Millaisessa tilanteessa olisit kaivannut sitä?

Neljäs kysymys oli kaksiosainen. A-kysymyksessä halusin selvittää, ovatko opiskelijat saaneet vertaistukea opiskelutovereilta tai opettajilta ja millaisessa tilanteessa. Kysymykseen sisältyi myös toinen näkökulma (b-kysymys). Jos opiskelija ei ollut kokenut saaneensa vertaistukea, mistä hän arveli sen johtuvan ja millaisessa tilanteessa hän olisi sitä tarvinnut. Tähän kysymykseen vastasi 28 opiskelijaa ja heistä kaikki olivat saaneet vertaistukea toisilta opiskelijoilta, opettajilta tai molemmilta. 15 vastaajaa kertoi saaneensa vertaistukea sekä opiskelutovereilta että opettajilta. Muutamassa vastauksessa oli maininta vain opiskelutovereista vertaistuen antajina. Toiset olivat kokeneet saaneensa enemmän vertaistukea opiskelijoilta kuin opettajilta:

”Opiskelutoverit ovat olleet ensisijaisen merkittävä vertaistukiryhmä.”

”Erityisesti oppilaat kannustavat toisiaan.”

”Tuki on tullut lähinnä yksinomaan opiskelijoilta, ei niinkään opettajilta.”

Eräs vastaaja oli saanut enemmän tukea opettajilta kuin opiskelutovereilta: ”Opettajalta niinkin mutta harvoin opiskelutoveriltaan.”

Konkreettisissa esimerkkitalanteissa esille nousivat erityisesti harjoitteluun liittyvät asiat (6 vastaajaa), esiintymiset (4 vastaajaa) sekä tutkinnot ja tentit (5 vastaajaa). Opiskelijat olivat saaneet vertaistukea myös riittämättömyyden tunteeseen:

”Joskus toiset opiskelijat tai opettajat ovat kannustaneet, jos itse olen ajatellut itsestäni negatiivisesti tai ajatellut etten osaa tai selviä.”,

”Yleensä vertaistuki on liittynyt omaan riittämättömyyden tunteeseeni, joka ei välttämättä ole ollut yhteydessä mihinkään yksittäiseen opintosuoritukseen, vaan kuulunut opiskeluarkeen. Kokemus siitä, etten opi tai kehity, kokemus siitä, etten ole riittävän lahjakas tai musikaalinen.”

Vertaistukea oli saatu myös opiskelujen etenemiseen ja oppimisprosessiin, kurssitehtävien tekemiseen ja työkokemukseen liittyvissä asioissa.

Yhdeksässä vastauksessa oli vastattu myös b-kysymykseen. Asioita, joihin olisi kaivattu tukea olivat esiintymisjännitys, käytännön asiat (atk-taidot ja ”lippulappujen täyttäminen”), opintojen eteneminen ja työelämään siirtyminen, koulun lopettaminen ja alan vaihto, ongelmat opettajan kanssa sekä jaksaminen opinnoissa. Vastaajat olivat selittäneet vertaistuen puuttumisen syiksi opettajan ymmärtämättömyyttä ja kiireitä. Eräs vastaaja oli kuvaillut vertaistuettomuuden syyksi seuraavaa: ”Musiikin opiskelussa on melkoisen yleistä näkyvä tai pinnan alla kulkeva paremmuudesta kilpailu/keskinäinen vertailu kuka soittaa/laulaa parhaiten ja kuka on ketäkin parempi tai huonompi. Jos tämä ilmapiiri on liian voimakas, se estää vertaistuen antamisen/saamisen/kokemisen.”

5. Millaisessa tilanteissa olet auttanut opiskelutoveriasi?

Viidennessä kysymyksessä pyysin opiskelijoita kertomaan, millaisissa tilanteissa he olivat auttaneet opiskelutovereitaan. Vertaistuki on ilmennyt toista ihmistä kohtaan kuunnellen, keskustellen, ymmärtäen, lohduttaen ja kannustaen. Kolmasosa vastaajista (34 %) oli tukenut toisia opiskelijoita tentti- tai tutkintotilanteessa, esiintymisissä tai niihin valmistautumisessa. Opiskelijat olivat kuunnelleet ja kommentoineet toistensa harjoitustutkintoja: ”Olen esimerkiksi yrittänyt auttaa kavereitani instrumenttitutkinnot lähestyessä olemalla harjoitusyleisönä ja antamalla kannustavaa palautetta sekä juttelemalla tutkintoon liittyvistä odotuksista ja peloista.”

Epäonnistumiseen, itsetuntoon- ja luottamukseen sekä jännittämiseen liittyvät ongelmat olivat eräs tuen antamisen kohde: ”Opiskelija on kokenut tulleensa mitätöidyksi, olen pyrkinyt olemaan läsnä, hyväksymään hänen reaktionsa ja kokemuksensa ja auttanut näkemään tilanteen uudessa valossa.” Eräs vastaaja kertoi tukeneensa ja rohkaisseensa kannustavilla sanoilla toista opiskelijaa,

joka soittotunnin mentyä penkin alle oli kokenut epäonnistuneensa ”erittäin lahjakkaasti”. Myös toinen vastaaja kertoi auttaneensa, jos on tullut epäonnistuminen opinnoissa.

Opiskelijat olivat tukeneet toisiaan myös harjoitteluasioissa, kurssitehtävien suorittamisessa ja joissakin yksittäisissä opintoihin liittyvissä tilanteissa kuten vaihtoasioissa tai teoriaopinnoissa. Jos opiskelijat olivat kokeneet, että heidän apunsa ei ollut riittävä, he olivat kannustaneet toisiaan ottamaan yhteyttä opinto-ohjaajaan. ”Olen myös rohkaissut menemään juttelemaan opiskeluvaikeuksista opinto-ohjaajalle.”

6. Miten vertaistuki/vertaistuen puute on vaikuttanut yleiseen opiskeluhyvinvointiin?

Kuudennessa kysymyksessä halusin tietää, miten vertaistuki tai sen puute on vaikuttanut opiskelijoiden yleiseen opiskeluhyvinvointiin. 12 vastaajaa kertoi vertaistuen vaikuttaneen positiivisesti tai myönteisesti opiskeluun ja he kokivat sen merkittäväksi voimavaraksi opinnoissa. Kolmasosa kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli sitä mieltä, että he ovat jaksaneet paremmin vertaistuen ansiosta tai ilman sitä he eivät olisi jaksaneet. Neljässä vastauksessa ilmeni, että vertaistuki on ollut edellytys opintojen etenemisessä ja jatkamisessa.

Vaikka kaikki vastaajat olivat kokeneet saaneensa vertaistukea, neljä opiskelijaa oli kuitenkin kokenut yksinäisyyttä opintojen edetessä. Vertaistuen puutteen vuoksi kaksi opiskelijaa oli kokenut masennusta ja ahdistusta sekä kaksi opiskelijaa oli harkinnut opintojen lopettamista. Eräs opiskelija kertoi, että vertaistuen puute tai muiden opiskelijoiden osoittama välinpitämättömyys on saattanut muuttua isommaksi ongelmaksi kuin alkuperäinen ongelma.

7. Mitä yhteishenki sinun mielestäsi tarkoittaa ja 8. Miten yhteishenki muodostuu?

Seitsemäs ja kahdeksan kysymys koskivat yhteishengen määritelmää. Pyysin opiskelijoita kuvailemaan mitä yhteishenki tarkoittaa ja miten se muodostuu. Yhdentoista opiskelijan mielestä yhteishenki on toisen tukemista, kannustamista ja auttamista. Kolmasosassa vastauksista yhteishenkeä kuvailtiin vallitsevaksi ilmapiiriksi, joka on kannustava ja positiivinen. Yhteenkuuluvuuden tunne sekä ”yhteen hiileen puhaltaminen” mainittiin molemmat neljä kertaa. Noin puolet kyselyyn vastanneista opiskelijoista totesi myös, että yhteishenki tarkoittaa kaikkien hyväksymistä sellaisinaan kuin he ovat, kaikki ovat samanvertaisia ja kaikkien kanssa tullaan toimeen. ”Yhteishenki tarkoittaa sitä,

että voidaan istua saman pöydän ääreen, vaikka ei oltaisikaan täysin kavereita keskenään. Voidaan vaihtaa kuulumisia ja olla kiinnostuneita toisiamme kohtaan.”

Kyselyyn vastanneista yhdeksän kuvaili yhteishengen muodostuvan yhteisen tekemisen ja yhdessä olon kautta. Luottamus, avoimuus, kunnioitus, rehellisyys, ja ystävälliset käytöstavat olivat vastaajien mielestä merkittäviä piirteitä yhteishengen rakentumisessa. Kuten seitsemännessä kysymyksessä tuli jo ilmi, toisten ihmisten hyväksyminen on tärkeää, jotta yhteishenki voi muodostua. Myös positiivisuus, hymyt, nauru ja huumori ovat tärkeitä rakennuselementtejä.

9. Kuvaile kirkkomuusikoiden yhteishenkeä. Miksi se on sellainen kuin se on?

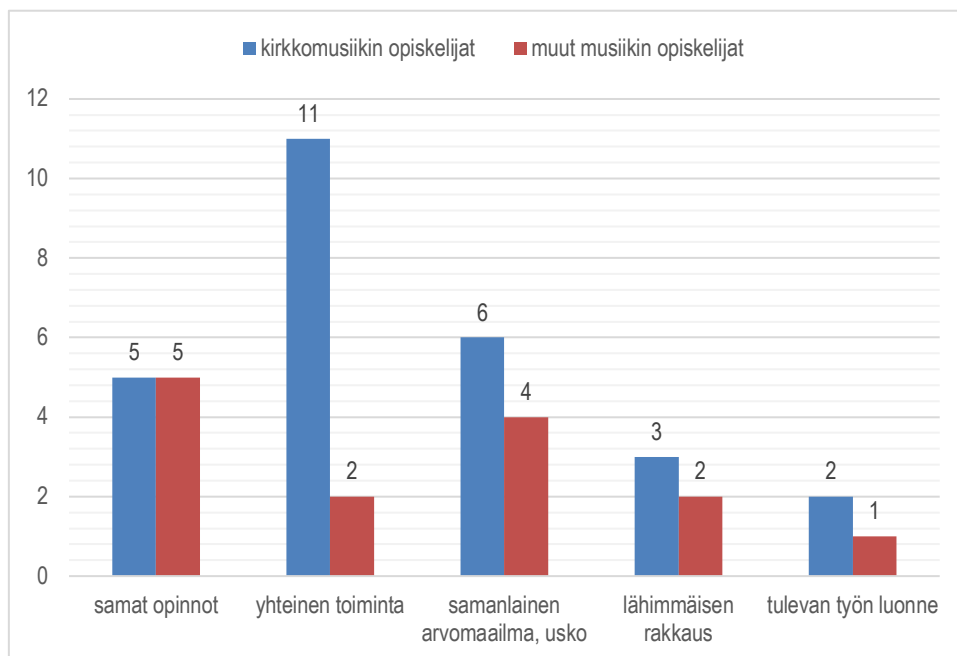
Yhdeksännessä kysymyksessä opiskelijoiden piti kuvailla kirkkomuusikoiden yhteishenkeä ja miettiä miksi se on muodostunut sellaiseksi. Vastaukset jaoin sen perusteella opiskeleeko kyselyyn vastannut kirkkomusiikkia vai ei. Kirkkomuusikoiden mielestä heidän yhteishenki on hyvä ja myönteinen (7 vastaajaa). Kolme kirkkomusiikin opiskelijaa luonnehti yhteishenkeä poikkeuksellisen hyväksi ja ainutlaatuiseksi. Kahdessa vastauksessa tuli ilmi yhteishengen vaihtelevuus. Ensimmäisen vastaajan mielestä aikaisemmin oli ollut sisäänpäin kääntymistä, mutta nyt on enemmän me-henkeä ja avoimuutta. Toisen vastaajan mielestä yhteishenki on ollut ennen parempi, mutta viime aikoina se on mennyt huonompaan suuntaan. Muiden musiikin opiskelijoiden mielestä kirkkomuusikoiden yhteishenki on vahvempi kuin muiden opiskelijoiden. He kuvailivat kirkkomusiikin opiskelijoita yhtenäiseksi ryhmäksi, vahvan me-hengen omaaviksi ja yhteishenki näytti heidänkin mielestään olevan hyvä.

Kirkkomuusikoiden yhteishenkeen vaikuttavia asioita ilmeni paljon. Jaottelin vastauksissa esiintyvät asiat viiteen ryhmään: samat opinnot, yhteinen toiminta, samankaltaiset arvot ja usko, erilaisuuden hyväksyminen sekä tulevan työn luonne. Taulukossa 1 on koottu vastauksissa ilmenneet esimerkit ja niistä muodostetut ryhmät.

TAULUKKO 1. Kirkkomuusikoiden yhteishenkeen liittyviä asioita

yhteiset opinnot, samat opinnot, ryhmätunnit	➔ samat opinnot
kuorotoiminta, Cadenza, keikat, konsertit, opintomatkat, illanistujaiset, yhteiset tekemiset	➔ yhteinen toiminta
samanlaiset taustat, hengellisyys, usko, kristilliset arvot, samankaltainen arvomaailma	➔ samanlainen arvomaailma, usko
kaikki hyväksytään sellaisenaan, arvostus toista kohtaan, erilaisuuden hyväksyminen, toisista huolehtiminen	➔ lähimmäisen rakkaus
seurakuntaelämä, tuleva työ seurakunnassa	➔ tulevan työn luonne

Kuviossa 1 on eritelty kirkkomuusikoiden ja muiden musiikin opiskelijoiden näkökulmista yhteishenkeen liittyvien asioiden esiintymistä kyselyn vastauksissa.

KUVIO 1. Kirkkomusiikin opiskelijoiden yhteishenkeen vaikuttavat asiat

Kirkkomusiikoiden yhteishengen vaikuttavista asioista merkittävimäksi nousi yhteinen toiminta. Vapaa-ajalla vietetty aika, Cadenzan (kirkkomusiikin opiskelijoiden yhdistys) toiminta, keikat ja opintomatkat ovat eniten yhteishengen vaikuttavia tekijöitä kirkkomusiikin opiskelijoiden mielestä. Yhteiset oppitunnit ja opinnot ovat molempien opiskelijaryhmien mielestä merkittäviä asioita yhteishengen näkökulmasta. Myös samanlainen arvomaailma ja toisten ihmisten hyväksyminen ainutlaatuisina yksilöinä nousi esille kyselyn vastauksissa. Halusin nostaa esille myös tulevan työn luonteen, sillä molempien opiskelijaryhmien vastauksissa tämä tuli ilmi.

10. Miten kuvailisit Oamkin musiikin opiskelijoiden yhteishenkeä?

Kymmenennessä kysymyksessä pyysin opiskelijoita kuvailemaan Oamkin musiikin opiskelijoiden yhteishenkeä. Yleisesti opiskelijat kokivat kaikkien musiikin opiskelijoiden yhteishengen olevan ihan hyvä (18 vastaajaa). Kymmenessä vastauksessa nousi esille, että musiikin opiskelijat ovat jakautuneet pienempiin ryhmiin. Eräs opiskelija toteaa: ”Ajattelen, että suuntautumisten välillä on pieni kuilu. Vaikka koulussamme pystyy jutella kaikille muusikoille, mikä on erittäin hyvä, mutta on siellä silti omat piirit.” Myös eräs toinen vastaaja kuvaili osuvasti: ”Musiikin opiskelijat ovat aika lailla lokeroituneet omaan ”kastiinsa”, esimerkiksi laulajat omissa piireissä, pianistit omassa jne.” Muutamissa vastauksissa oli pohdittu myös syitä etäiseen ja jakautuneeseen yhteishenkeen. ”Ehkä popparit ja klasarit vain ovat erihenkisiä ihmisiä, joten on vaikea tulla paremmin toimeen, koska ei ole yhdistäviä tekijöitä/asioita mistä jutella”, toteaa yksi opiskelija. Toinen vastaaja kertoo havainneensa seuraavaa: ”Laulajat suunnittelevat yhteistä tekemistä ja samassa keskustelussa mukana olevia soittajia ei kutsuta mukaan. Joskus tuntuu, että jos ei tee musiikillista yhteistyötä laulajien kanssa, ei kuulu enää samaan opiskelijoiden porukkaan.” Hän toteaa vielä lisäksi: ”Koska soittajilla ei ole yhteisiä tunteja keskenään, ei ole myöskään ’soittajien porukkaa’.”

Vaikka kaikkien musiikin opiskelijoiden yhteishenkeä kuvailtiin hyväksi, kuuden vastaajan mielestä parantamisen varaa olisi. He toivoivat, että järjestettäisiin yhteisiä projekteja ja matkoja, jotka lähentäisivät opiskelijoita suuntautumisvaihtoehdosta riippumatta.

Kyselyn viimeisessä kohdassa sai jättää palautetta kyselystä tai lisähuomioita aiheeseen liittyen. Useat vastaajat olivat kokeneet aiheen tärkeäksi. Eräs opiskelija oli oivaltanut jotain uusia asioita itsestään kyselyyn vastattuaan. Yksi opiskelija ei pitänyt avokysymyksistä, mutta koska aihe oli tärkeä, hän jakoi vastata kaikkiin kysymyksiin. Toinen opiskelija koki ensimmäiset kysymykset vaikeiksi. Lisäksi opiskelijat olivat jättäneet kannustusviestejä opinnäytetyön tekemiseen.

5.4.2 Opettajien vastaukset

1. Millainen merkitys opiskelijoiden keskinäisellä vertaistuellalla on musiikin opinnoissa?

Ensimmäisessä kysymyksessä pyysin opettajia pohtimaan, millainen merkitys opiskelijoiden keskinäisellä vertaistuellalla on musiikin opiskelussa. Seitsemän opettajaa totesi vertaistuellalla olevan suuri vaikutus kaikessa opiskelussa. Heidän mielestään se vaikuttaa itsetunnon rakentumiseen sekä muusikko- ja taiteilijaidentiteetin kehittymiseen. Opiskelijat kannustavat toisiaan. Eräs opettaja kertoi: ”Vertaistuellalla on merkitystä opiskelumotivaatioon: pienryhmän sisällä aktiiviset opiskelijat motivoivat toisia esimerkiksi käymään ryhmäaineiden tunneilla.” Vertaistuen kautta opiskelijat voivat jakaa hyvät ja huonot kokemukset ja saada niihin apua toisilta, kolme opettajaa kuvaili.

2. Miten vertaistuen vaikutukset näkyvät tunneilla/opinnoissa?

Toinen kysymys koski vertaistuen näkymistä tunneilla ja yleisesti musiikin opinnoissa. Puolet kyselyyn vastanneista opettajista kertoi vertaistuen olevan erityisesti toisten tsemppaamista ja kannustamista. Vertaistuki näkyy oppitunneilla siten, että opiskelijat ovat vuorovaikutuksessa keskenään, kommunikoivat ja keskustelevat hyvässä hengessä. Kahden opettajan mielestä opiskelijat tarvitsevat tukea erityisesti tilanteissa, joihin liittyy opiskelijan arvioiminen (esimerkiksi tutkintopalaute). Niissä tilanteissa opiskelutovereilla, jos he ovat paikalla, on merkitystä. Eräs opettaja toteaa: ”On tärkeää, että oppilaat arvioivat itseään ja muita, ei kilpaillen, vaan itse kunkin omista lähtökohdista käsin.”

3. Millainen on oma roolisi vertaistukijana opiskelijan opinnoissa?

Kolmannessa kysymyksessä opettajien piti kuvailla omaa rooliaan vertaistukijana opiskelijan opinnoissa. Kolme vastaajaa koki olevansa yhteishengen rakentajia. ”Opiskelijoita tulee erityisesti opintojen alkuvaiheessa tukea ja kannustaa verkostoitumaan ja tutustumaan toisiinsa, jotta mehenki pääsee syntymään ja tukemaan opintoja”, kertoi eräs opettaja. Kysymykseen vastanneet opettajat kuvailivat itseään vertaistukijoina kannustajiksi ja ohjaajiksi, ei niinkään opettajiksi. Lähtökohtaisesti opettaja ja oppilas ovat samalla tasolla esiintyvinä säveltaiteilijoina, musiikillisista tasoeroista huolimatta, huomautti yksi opettaja.

4. Miten kuvailisit kirkkomusiikoiden yhteishenkeä? Miksi se on sellainen kuin se on?

Neljännessä kysymyksessä opettajat saivat kuvailla kirkkomusiikin opiskelijoiden yhteishenkeä. Yhteishenki on heidän mielestään hyvä, hyvin lämmin ja tiivis, poikkeuksellisen ja kadehdittavan hyvä. Syyt hyvään yhteishenkeen olivat yhteneviä opiskelijoiden vastauksien kanssa. Yhteinen toiminta (4 vastaajaa), yhteiset tunnit (5 vastaajaa), arvomaailma (3 vastaajaa) ja kokemus erilaisuudesta (2 vastaajaa) olivat keskeisiä asioita kirkkomusiikoiden yhteishengen taustalla. Eräs opettaja nosti esille myös kirkkomusiikin alaan koskevat leikkaukset yhdistävänä tekijänä.

5. Miten kuvailisit Oamkin musiikin opiskelijoiden yhteishenkeä? Miksi se on sellainen kuin se on?

Viides kysymys liittyi Oamkin musiikin opiskelijoiden yhteishenkeen. Yleisesti opettajat kuvailivat kaikkien musiikin opiskelijoiden yhteishenkeä ihan hyväksi. Jonkun mielestä se on heikompi kuin kirkkomusiikoilla. Myös opettajat olivat huomioineet pienempien ryhmien muodostumisen: ”Eri instrumenttiryhmillä on monesti vielä omat läheisemmät ”porukat”, jotka jakavat kokemuksia ja tukevat toisiaan”, yksi opettaja kuvailee. Yhteishenkeä edesauttavia yhteisiä opintoja on tullut lisää uuden opetussuunnitelman myötä ja ne auttavat opiskelijoita tutustumaan paremmin toisiinsa, todetaan yhdessä vastauksessa. Vaikka yhteishenki on hyvä, ongelmiakin syntyy. Ne johtuvat useimmiten opiskelijoiden välisestä kilpailusta ja vertailusta, persoonallisuuseroista ja epätasa-arvon kokemuksesta opintojen järjestämisessä. Eräs opettaja näki ongelmana sen, että opiskelijat eivät koe samanlaista oppilaitosylpeyttä kuin esimerkiksi Oulun konservatoriolla opiskelevat opiskelijat. Kaksi opettajaa kommentoi negatiivisten asioiden yhdistävien opiskelijoita. Esimerkiksi yhteiset ”uhkakuvat” ovat lähentäneet opiskelijoita, todettiin eräässä vastauksessa. Myös opettajat toivoivat, että yhteisiä projekteja järjestettäisi enemmän. Ne kohottaisivat kaikkien musiikin opiskelijoiden yhteishenkeä.

Palautteosioon opettajat olivat kommentoineet aiheen olevan tärkeä ja mielenkiintoinen sekä toivat onnea opinnäytetyön tekemiseen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Musiikin opiskelua ammattikorkeakoulussa kuvailtiin kyselyn vastauksissa monesta eri näkökulmasta, ja vastauksista oli huomattavissa ihmisten erilaisuus. Toiset kokevat yhden asian helpoksi, toiset taas vaikeaksi. Erilaiset taustat, aiemmin opitut tiedot ja taidot sekä kokemukset vaikuttavat siihen, miten asiat koetaan omalla kohdalla. Haastavimmista opinnoista nousi esille erityisesti harjoitteluun ja teoriaopintoihin liittyvät asiat, kun taas helpoimmiksi koettiin instrumenttiopinnot sekä ryhmäluennot. Eräs kyselyyn vastanneista opiskelijoista tiivistä musiikin opiskelun seuraavasti: ”En osaa sanoa tarkkaan yhtä tiettyä asiaa, joka olisi musiikin opiskelussa helppoa, sillä jokaisessa elementissä on omat haasteensa, jotka tekevät musiikin opiskelusta sen arvoista.”

Vertaistukea kuvailtiin hyvin yhteneväisesti. Useissa vastauksissa nousi esille se, että vertaistuki on samassa tilanteessa olevien ihmisten kanssakäymistä, hyvien ja huonojen kokemusten jakamista ja vuorovaikutuksen ja yhteisen toiminnan avulla. Tämän kysymyksen tarkoitus oli herätellä opiskelijoita seuraaviin kysymyksiin. Heidän piti ensin miettiä mitä vertaistuki oikeastaan on ja sen perusteella tarkastella sitä omissa opinnoissaan.

Opiskelijoiden mielestä vertaistuki näkyy heidän opinnoissaan keskusteluna ja jutteluna ruokapöydässä tai käytävillä. Vertaistuki nähtiin nimenomaan opiskelijoiden välisenä vuorovaikutuksena. Myös opettajat nostivat avoimen keskusteluyhteyden esille. Tärkeää ja merkityksellistä on, että kaikki kyselyyn vastanneet 29 opiskelijaa olivat kokeneet saaneensa vertaistukea ainakin jossain määrin. Eniten sitä oli saatu esiintymiseen, harjoitteluun, tutkintoihin ja tentteihin liittyvissä asioissa. Kolmasosa kyselyyn vastanneista oli kuitenkin kokenut jääneensä joissakin asioissa ilman vertaistukea. He kuvailivat opettajien olevan liian kiireisiä, jotta heidän puoleensa voisi kääntyä vaikeissa asioissa.

Eniten opiskelijat olivat auttaneet toisiaan tentteihin, tutkintoihin ja esiintymisiin valmistautumisessa ja myös niiden jälkeen. Jännityksen ja epäonnistumisen tunteiden käsittelyssä opiskelijat olivat tukeneet toisiaan kuunnellen, keskustellen, kannustaen ja lohduttaen. 21 vastaajaa oli kokenut, että vertaistuki on vaikuttanut heidän opintoihinsa positiivisesti. Se on auttanut jaksamaan, ja useat

olivat kokeneet, että ilman sitä ei olisi pärjännyt ollenkaan. Vertaistuen puute oli aiheuttanut joillekin opiskelijoille ahdistuksen ja yksinäisyyden tunteita.

Toinen osa-alue työssäni oli yhteishenki ja sen toteutuminen. Seitsemännessä ja kahdeksannessa kysymyksessä opiskelijoita pyydettiin määrittelemään mitä yhteishenki tarkoittaa. Myös nämä kysymykset johdattelivat kyselyn kahteen viimeisinpään kysymykseen, opiskelijoiden yhteishengen toteutumiseen. Useissa vastauksissa nousi esille yhteishengen olevan tukea, apua ja kannustusta. Kliseinen mutta hyvin kuvaava ”yhteen hiileen puhaltaminen” oli yksi esille nouseva määritelmä yhteishengestä. Termit, vertaistuki ja yhteishenki ovat yllättävän lähellä toisiaan. Parissa vastauksessa nousi esille se, että vertaistuki toteutuakseen vaatii hyvän yhteishengen. Opettajien rooli vertaistuki–yhteishenki-palapelissä on olla rakentaja, tukija ja ohjaaja. Yhteishenki liittyy oleellisesti vertaistukeen. Jotta toiselle ihmiselle voi antaa vertaistukea, täytyy tuntea yhteenkuuluvuutta. ”Yhteishenki luo hyvän vakaan pohjan vertaistuen toiminnalle.”, totesi yksi opiskelija. Opiskelijat kuvailivat yhteishengen muodostuvan yhteisen toiminnan kautta. Luottamus, rehellisyys ja avoimuus ovat tärkeitä arvoja. Ystävällinen käytös ja erilaisuuden hyväksyminen auttavat yhteishengen rakentumisessa unohtamatta naurua ja huumoria.

Kirkkomuusikoiden yhteishenki on sekä opiskelijoiden että opettajien mielestä jotain hyvin ainutlaatuista ja erilaista. Kirkkomuusikoiden omasta mielestä yhteishenki on todella hyvä, ja se näytetään myös ryhmän ulkopuolelle kadehdittavana. Se on vahvempi kuin muiden musiikin opiskelijoiden, ja syitä tähän ovat seuraavat: samat opinnot, yhteinen toiminta, usko ja samat arvot, erilaisuuden hyväksyminen ja tulevan työn luonne. Myös erilaisuuden kokeminen musiikin opinnoissa nähtiin yhdistävän entisestään kirkkomuusikoita.

Kaikkien musiikin opiskelijoiden yhteishenki näyttäytyi yleisesti hyvänä opiskelijoiden sekä opettajien vastauksissa. Kuitenkin vastauksissa nousi esille ison ryhmän jakautuminen pienempiin ”kuppikuntiin”: kirkkomusiikin, klassisen musiikin ja pop- ja jazzmusiikin opiskelijoihin. Ongelmiakin on ilmennyt, ja ne liittyvät eniten eri persoonallisuuksiin ja näkemyseroihin. Parantamisen varaa on joidenkin mielestä. Yhteisiä projekteja toivottiin niin opiskelijoiden kuin opettajienkin vastauksissa.

Ero näiden kahden edellä mainitun ryhmän yhteishengissä on suuri. Kirkkomuusikoiden yhtenäiseen ilmapiiriin vaikuttaa todellakin tulevan työn luonne. Seurakunta on yksi iso perhe, johon kuuluu monenlaisia ihmisiä hyvin erilaisista taustoista. Kanttoriksi opiskelevat tiedostavat ja huomaavat tämän jo opiskeluaikana esimerkiksi tehdessään kanttorin sijaisuuksia seurakunnissa. Kristilliset

arvot ovat juurtuneet moniin opiskelijoihin usein jo lapsuudesta saakka, joten ne ovat alitajuisesti läsnä koko ajan. Kanttorin ensisijainen tehtävä on palvella muita ihmisiä musiikin kautta sekä kohdata ihminen ihmisenä. Kirkkomuusikoita ja muita musiikin opiskelijoita erottaa myös kilpailuhenki. Kanttoreille ei järjestetä virsien soittokilpailuja, kun taas laulajille ja muille instrumentalisteille on olemassa useita kilpailuja. Vaikka instrumentalistit opiskelevat musiikkipedagogeiksi, on oman instrumentin hallitseminen tärkeää, ja siitä hankitaan todistusaineistoa osallistumalla esimerkiksi kilpailuihin jo opintojen aikana. Tällaiset kilpailut ja niissä menestyminen voi johtaa vertailuun ja kauteen, jolloin se vaikuttaa opiskelijoiden keskinäiseen yhteishenkeen.

Musiikin opiskelu on rankkaa, ja toisia ihmisiä tarvitaan ympärille tukemaan ja auttamaan. Mieltä painavista asioista on hyvä keskustella toisten kanssa. Usein on liian syvällä omissa ongelmissaan, jolloin ei huomaa niistä ulospääsyä. Silloin toisen ihmisen tarjoamat neuvot ja apu voivat tuoda ratkaisun ongelmiin. Vertaistuki on positiivinen ja kannustava lisä kaikkeen olemiseen ja tekemiseen. Yhteys haastaviksi koettujen opintojen ja vertaistuen tarpeen välillä oli löydettävissä opiskelijoiden vastauksista. Harjoittelemisen oli yksi haastavimmaksi osa-alueeksi koettu asia, mutta siihen opiskelijat olivat saaneet apua ja tukea toisiltaan. Useat opiskelijat kokivat vertaistuen olleen merkittävä henkinen lisä opinnoissa. Muutamat opiskelijat olisivat kaivanneet lisää vertaistukea, koska he olivat saaneet sitä vain harvoin ja hetkittäin. Myös opettajien vastauksissa korostettiin vertaistuen merkittävää todella paljon musiikin opiskelussa. Itsetunnon rakentuminen sekä muusikko- ja taiteilijaidentiteetin kehittyminen vaativat keskustelua ja ajatusten vaihtoa muiden musiikin opiskelijoiden kanssa.

6.2 Pohdinta

Opinnäytetyön aiheena oli selvittää, millainen merkitys vertaistuella ja yhteishengellä on musiikin opinnoissa. Tätä kysymystä lähestyttiin ensin keräämällä tietoa musiikin opinnoista kirjoja ja useita nettilähteitä hyödyntämällä. Näissä oli informaatiota erilaisista vertaistuen muodoista, sosiaalisen vuorovaikutuksen merkityksestä ja yhteishengen muodostumisesta. Tämän työn merkittävä osa oli opiskelijoille ja opettajille tehdyt kyselyt. Niiden avulla saatiin mielenkiintoista tietoa musiikin opiskelusta sekä vertaistuen että yhteishengen toteutumisesta Oulun ammattikorkeakoulussa. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista kaikki olivat saaneet opintojensa aikana vertaistukea. Sillä on ollut heille merkitystä opiskelujen aikana. Yhteishenki kirkkomusiikin opiskelijoiden keskuudessa on

erinomainen. Muiden musiikin opiskelijoiden yhteishenki on melko hyvä, mutta parantamisen varaa olisi.

Opinnäytetyön kirjoittaminen oli mielenkiintoinen ja vaativa prosessi. Aiheen valinta oli pitkään hukkassa ja tuntui, että en saa ikinä edes aloitettua opinnäytetyön tekemistä. Viimein, kun sain idean aiheesta, kirjoittaminen lähti vauhdilla etenemään. Tiesin, mitä asioita haluaisin käsitellä ja tutkia. Opinnäytetyön aihe oli ajankohtainen ja innostava. Koin aiheen tärkeäksi opiskelun kannalta. Hyvät ja lämpimät ihmissuhteet ovat hyvä lisä musiikin opiskelussa. Myös useilta opettajilta ja opiskelutovereilta sain positiivista palautetta aiheen tärkeyden esille nostamisesta.

Oamkissa on tarjolla valtavasti tukitoimia, kuten opinnäytetyön alussa esittelin. Osaavatko opiskelijat hyödyntää niitä? En ole kovin monesti kuullut, että joku olisi käynyt opinto-ohjaajalla tai Valtti-ryhmissä. Ehkä niitä hyödyntävät opiskelijat eivät vain halua kertoa käyvänsä niissä. Tällaisiin asioihin voi liittyä häpeän ja leimautumisen tunnetta. Avoin keskustelu on tärkeää, kuten joku kyselyyn vastanneista opiskelijoista ja opettajista totesi. Säännölliset tapaamiset opinto-ohjaajan, opettaja-tutorin tai Valtti-ryhmän ohjaajien kanssa voisivat helpottaa opintojen etenemisessä.

Kuten kyselyn vastauksista selvisi, yhteishenkeä kohottavia tapahtumia voitaisiin järjestää enemmän. Joka lukuvuosi voitaisiin järjestää yhteinen musiikin opiskelijoita koskeva tapahtuma tai matka, jota vuoden aikana on yhdessä suunniteltu ja valmisteltu. Myös pienempiä tilaisuuksia voisi olla enemmän. Urkusalissa pyöri useiden vuosien ajan joka keskiviikko urkuvartti, joka on tänä vuonna kuitenkin lopetettu. Ehkä jotain uutta konseptia voisi kehittää? Kerran viikossa voisi toteuttaa lounasmusiikkikonsertin konserttisalissa vaihtuvien kokoonpanoin. Niissä opiskelijat voisivat harjoitella esiintymistä ja saada kannustusta toisilta opiskelutovereilta ja opettajilta. Yhteiset tapahtumat lisäisivät yhteishenkeä. Kamarikuoro toimintaa voisi yrittää elvyttää uudelleen. Ongelmana on ollut miesäänien puute, mutta miksi ei voitaisi perustaa naiskuoroa?

Kyselyn laatiminen oli hyvin nopea prosessi. Sain idean, kirjoitin sen ylös ja hyväksyin kyselyn opinnäytetyön ohjaajallani. Kysymyksien laatiminen oli intuitiivista ja ne ovatkin suurin piirtein siinä muodossa, johon ne alun perin muotoilin. En miettinyt sen kummemmin kyselyn muotoa tai kysymysten asettelua, vaan kirjoitin ne siinä järjestyksessä kuin ne mieleeni tulivat. Joitakin kysymyksiä yhdistelin ja muotoilin uudelleen ensimmäisen jäsentelyn jälkeen. Kyselyn vastauksia lukiessani ja jälkeenpäin pohtiessani olisin muotoillut joitakin kysymyksiä toisin ja muutenkin olisin muokannut

kyselyä mielekkäämmäksi täyttää. Esimerkiksi valmiita vastausvaihtoehtoja käyttämällä olisin helpottanut omaa työmäärää analysointivaiheessa, kun vastaukset olisivat olleet nähtävillä suoraan, eikä niitä olisi tarvinnut etsiä vastauksista. Olisin voinut myös liittää kyselyyn kysymyksen Oamkin omien tukitoimien käyttämisestä.

Opinnäytetyötä kirjoittaessani opin paljon uutta itsestäni ja työskentelytaidoistani. Vertaistuen merkitys tätä työtä tehdessäni on ollut suuri. Opiskelutoverit ovat kannustaneet, kuunnelleet ja antaneet neuvoja. Toisaalta olen myös itse opastanut muita opinnäytetyötä kirjoittavia opiskelijoita esimerkiksi kyselyn tekemisessä tai työn aloittamiseen liittyvissä asioissa. Kevään aikana kirkkomuusikoiden yhteiset kuoroharjoitukset ja keikat ovat piristäneet ja tuoneet voimaa opintojen loppusuoralle. Monet ruoka- ja kahvipöytäkeskustelut ovat olleet innostavia ja rohkaisevia, siitä kiitos kaikille opiskelutovereille!

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932

Euroopan unioni, Euroopan sosiaalirahasto. 2018. Ryhmäyttämisosas. Viitattu 18.4.2018, <https://ameo.fi/wp-content/uploads/2018/02/Ryhmayttamisopas.pdf>.

Hiltunen, L. 2018. Metodina kyselytutkimus. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 18.4.2018, <http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/kyselytutkimus2.pdf>.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Huuskonen, P. 2015. Vertaistuki. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 18.4.2018. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki>.

Jyväskylän yliopisto. 2015. Laadullinen analyysi. Viitattu 18.4.2018, <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/laadullinen-analyysi>.

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2018. Tyypittely. Viitattu 18.4.2018, <http://www.kamk.fi/opari/Opinaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/tyypittely>.

Kansalaisareena. 2018. Vertaistoiminta. Viitattu 18.4.2018, <http://www.kansalaisareena.fi/vertaistoiminta/>.

Kauppila, Reijo A. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot: vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kielijelppi. Helsingin yliopiston Kielikeskuksen äidinkielen viestintäopetuksen palveluyksikkö. 2018a. Nonverbaalinen viestintä. Hakupäivä 18.4.2018 <http://kielijelppi.virtamieli.fi/puheviestinta/nonverbaalinen-viestinta>.

Kielijelppi. Helsingin yliopiston Kielikeskuksen äidinkielen viestintäopetuksen palveluyksikkö. 2018b. Verbaalinen viestintä. Viitattu 18.4.2018, <http://kielijelppi.virtamieli.fi/puheviestinta/verbaalinen-viestinta>.

Kielijelppi. Helsingin yliopiston Kielikeskuksen äidinkielen viestintäopetuksen palveluyksikkö. 2018c. Vuorovaikutus – puhumista ja kuuntelemista. Viitattu 18.4.2018, <http://kielijelppi.virtamieli.fi/puheviestinta/vuorovaikutus-puhumista-ja-kuuntelemista>.

Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Keuruu: Otava.

Martelin, T., Hyypä, M.T., Joutsenniemi, K. & Nieminen, T. 2009. Hyvä kumppani ja kivat kaverit tuovat terveyttä arkeen. Terveyskirjasto. Viitattu 18.4.2018, http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=onn00107.

Musiikinopetus Suomessa. 2018. Ammattikorkeakoulut. Viitattu 18.4.2018, <http://www.musiikinopetus.fi/fi/opiskelu/ammattikorkeakoulut>.

Nyyti ry. 2018a. Kaveri tai ystävä rikastuttaa elämää. Viitattu 18.4.2018, <https://www.nyyti.fi/opiskelijoille/opi-elamantaitoa/mina-ja-muut/kaverit-ystavat-taydentavat-elamaa/>.

Nyyti ry. 2018b. Millainen verkosto sinulle tärkeistä ihmistä muodostuu? Viitattu 18.4.2018, <https://www.nyyti.fi/opiskelijoille/opi-elamantaitoa/mina-ja-muut/>.

Nyyti ry. 2018c. Sosiaaliset taidot ja ihmissuhteet. Viitattu 18.4.2018, <http://www.nyyti.fi/wp/wp-content/uploads/2016/09/luku6.pdf>.

Nyyti ry. 2018c. Yhdistys. Viitattu 18.4.2018, <https://www.nyyti.fi/yhdistys/>.

Oulun ammattikorkeakoulu. 2018a. Hakijan opas Oulun ammattikorkeakoulu 2018. Viitattu 18.4.2018, http://www.oamk.fi/files/3115/0831/1261/Hakijan_opas_2018_web.pdf.

Oulun ammattikorkeakoulu. 2018b. Musiikkipedagogi AMK. Viitattu 18.4.2018, <http://www.oamk.fi/fi/koulutus/amk-tutkintoon-johtava-koulutus/musiikkipedagogi/>.

Oulun ammattikorkeakoulu. 2018c. Ohjaus- ja opiskelijapalvelut. Viitattu 18.4.2018, <http://www.oamk.fi/opinto-opas/opiskelu-oamkissa/ohjaus-ja-opiskelijapalvelut>.

Oulun ammattikorkeakoulu. 2018d. Opetussuunnitelmat 2016-2017 Musiikin tutkinto-ohjelma, kirkkomusiikin suuntautumisvaihtoehto. Viitattu 18.4.2018, <http://www.oamk.fi/opinto-opas/opinto-jen-sisalto/opetussuunnitelmat?koulutus=mus2016s-kir&lk=s2016&alasivu=kuvauus>.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 18.4.2018, http://www.fsd.uta.fi/menetelma-opetus/kvali/L7_3_3.html.

Suomisanakirja. 2018. Hakusana: yhteishenki. Viitattu 18.4.2018, <https://www.suomisanakirja.fi/yhteishenki>.

Terveyskylä. 2018. Vertaistuen muodot. Viitattu 18.4.2018, <https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo/tietoa-vertaistuesta/vertaistuen-muodot>.

Väestöliitto. 2018. Ihmissuhteet. Viitattu 18.4.2018, <https://www.vaestoliitto.fi/nuoret/mina-ja-muut/ihmissuhteet/>.

Opiskelijoiden kysymykset

1. Miten kuvailisit musiikin opiskelua ammattikorkeakoulussa?
Mitkä asiat ovat olleet helppoja?
Mitkä asiat ovat vaatineet hieman enemmän ponnisteluja?
2. Mitä vertaistuki sinun mielestäsi tarkoittaa? Kuvaile omin sanoin.
3. Miten vertaistuki näkyy omissa musiikin opinnoissasi?
4. a. Oletko itse saanut vertaistukea opiskelutovereiltasi tai opettajilta ja millaisessa tilanteessa?
b. Jos et koe saaneesi vertaistukea, mistä luulet sen johtuvan?
Millaisessa tilanteessa olisit kaivannut sitä?
(esim. tutkinnot, harjoittelu, työkokemus, esiintymisjännitys, opintojen eteneminen jne.)
5. Millaisissa tilanteissa olet auttanut opiskelutoveriasi? Kuvaile esimerkkitalanne.
6. Miten vertaistuki/vertaistuen puute on vaikuttanut yleiseen opiskeluhyvinvointiisi?
7. Mitä yhteishenki sinun mielestäsi tarkoittaa?
8. Miten yhteishenki muodostuu?
9. Kuvaile kirkkomusiikoiden yhteishenkeä. Miksi se on sellainen kuin se on?
Vastaa tähän kysymykseen riippumatta siitä opiskeletko kirkkomusiikkia vai et.
Kirjoita vastauksesi alkuun toinen seuraavista vaihtoehdoista.
 - a. opiskelen kirkkomusiikkia
 - b. en opiskele kirkkomusiikkia
10. Miten kuvailisit Oamkin musiikin opiskelijoiden yhteishenkeä?
11. Tähän voit jättää palautetta kyselystä tai lisähuomioita aiheeseen liittyen.

Opettajien kysymykset

1. Millainen merkitys opiskelijoiden keskinäisellä vertaistuella on musiikin opinnoissa?
2. Miten vertaistuen vaikutukset näkyvät tunneilla/opinnoissa?
Missä asioissa opiskelijat tarvitsevat enemmän tukea?
Millaisissa tilanteissa ehkä vähemmän?
3. Millainen on oma roolisi vertaistukijana opiskelijan opinnoissa?
4. Miten kuvailisit kirkkomuusikoiden yhteishenkeä? Miksi se on sellainen kuin se on?
5. Miten kuvailisit Oamkin musiikin opiskelijoiden yhteishenkeä? Miksi se on sellainen kuin se on?
6. Vapaa sana
Tähän voit kirjoittaa lisähuomioita aiheeseen ja kyselyyn liittyen.